

J A A N U A R 1 9 3 8 I I A A S T A K Ä I K

T
Ö
Ö
L
I
S
T
E
A
T
E
R

T
E
A
T
R
I
K
U
N
S
T
I

3

A J A K I R I (8)

HIND 20 SENTI ÖHES KAVAGA 25 SENTI

Sisu:

	Lhk.
Leo Soonberg. Sügishooaeg Tallinna teatrites	105
Bernhard Linde. Ketserlikke mõtteid A. H. Tammsaare loomingu puhul	113
Liisa Kevend. Võitlus Eesti teatrite pärast 20. aasta eest .	120
*** Lugusid näiteseinte tagant	129
*** Kroonika	134

„TÖÖLISTEATRI“ Nr. 4 ILMUB VEEBRUARI LÖPUL. KAAS-
TÖÖ PALUTAKSE SAATA TOIMETUSELE HILJEMALT
15. VEEBRUARIKS.

Teatrikunsti ja kirjanduse ajakiri „*Töölisteater*“. Väljaandja:
Tallinna Töölisteatri ühing. / Vastutav toimetaja: JOHANNES PÖLD-
ROOS. / Tegevtoimetaja KARL FREIBERG. / Ilmub kuus korda aastas.
Tellimishind 75 senti aastas, üksiknumber 20 senti. / Toimetuse ja
talituse aadr.: Tallinn, Sakala 6, telefon 312-00. / Toimetaja kõnetunnid
kella 10–12, telefon 315-33

LEO SOONBERG

Sügishooaeg Tallinna teatrites

1937. a. sügishooaeg Tallinna teatrites ei alanud just eriti paljutootavalt. Niihästi „Draamateatri“ kui ka „Estonia“ avatükid võeti arvustuse poolt üpris külmalt vastu, kuid ka publik suhtus nendesse jahedalt. Muidugi, ega's veel avatükkide põhjal hooaja kohta midagi ennustada saa, ja seda ei tehtudki. Kuid nii mõnigi teatrisõber käis sügisepoole ringi sünge näoga ning kuuldus arvamisi, et meie teatriga pole kõik korras ja muudki pessimistlikku räägiti.

Ent oli ka optimiste, kes väitsid, et üks pääsuke ei too veel suve, ja kes püüdsid nimetatud teatrite hooaja avatükke vabandada. Nende kaaluvamaks argumendiks oli: „Kuigi „Kameeliadaam“ kunstiliselt ei rahuldanud, ometi on teatri juures märgata püüdu mänguliselt raskemaid asju repertuaari võtta. Seekord hästi ei õnnestunud, kuid las' näitlejad harjuvad — küll edaspidi läheb paremini!“ Ja „Tuulte pöörises“ puhul võis kuulda: „Selles tükis oli eriti hinnatav noore lavastaja püüe Kitzbergi teost omamoodi interpreteerida. Ja peab ju kunstis ikka oma teed otsimal!“ Nii räägiti, ja allakirjutanu peab tunnustama, et selles kõiges leidub tõtki.

Ainult need rääkimised sündisid niisamaga omavahel, laiemal publiku ette nad ei ulatanud. Sellest siis tuligi, et sügishooaeg oli vaikne. Puudusid ägedamad sõnavõttud, nagu omal ajal „Mare ja ta poja“ ning „Niskamäe naiste“ puhul. Ajakirjanduses oli teatrist üldiselt vähe juttu, kui välja arvata kahe teatri vaheline „lutsupüük.“ Ega ma ütle, et poleemika ajalehe veergudel teatri küsimuste üle teatrit ennast edasiviiv oleks kunstilises mõttes. Kuid niisugustel avalikkudel sõnavõttudel on see hea külg, et nad publiku teatrist rääkima panevad. Ning ärimehed on juba ammugi taibanud, räägita tagu ärist mis tahes, kuid peabasi — räägitagu. Kõik ühest teatavast asjast kõneldu tuleb sellele reklaamiks, sest ta populariseerib asja. Nii et teatri seisukohalt tuleb aina kahetseda, et see sügissemester nii vaikselt on möödunud.

„Estonia“ andis sügishooaja kestes neli sõnalavastust täiskasvanutele. Hooaja avas ta Aug. Kitzbergi draamaga „Tuulte pöörises“. Ajakirjanduses oli korduvalt juttu tehtud sellest, et tarvis oleks soetada teatritele raudvara. Selle all mõeldi, et teatrid peaksid meie vanemate näitekirjanike tükke repertuaari võtma ning neid siis aegajalt mängima — nii nagu see sünnib Kitzbergi näiden-

diga „Püve talus“ „Estonias“. Küllap vist see „raudvara“ jutt oligi estoonlastele südamesse läinud — ja nii nägigi „Tuulte pöörises“ sügisel jälle üle tüki aja lavavalgust. Põhimõtteliselt oli ju see tegu kiiduväärt, kahjuks ainult ei katnud hääd kavatsused ning tege-likud tulemused üksteist.

See teos oli ühtlasi Juhani Tõnopaale „Estonias“ esimeseks lavas-tuseks, oli n. ö. „proovitöö“. Loomulik, et inimene niisugusel juhul paneb välja kõik, mis ta suudab. Ka Tõnopa oli asjale püüdlikult lähenenud. Ta ei leppinud lihtsalt Kitzbergi interpreteerimisega, vaid ta püüdis lavastusse ka midagi omalt poolt sisse panna. Ta vaatles seda teost täiesti uuest vaatevinklist ning leidis, et küladüllil kuub on siia kõige sobivam. Sellepärast elimineeris ta sotsiaalse momendi „Tuulte pöörises“ peagu täielikult. Kuid sellejuures ta ei märganud, et ta võttis Jaanilt ideelise jalgeduse ning muutis selle, Kitzbergile mitte sugugi ebasümpaatse tegelase, näidendi lõpul bandiidiks. Ning kui meil Jaani vastu sümpaatia kustub, siis on ka teose traagikal lõpp, sest näidendi peategelane on ikkagi Jaan. Selle tõttu kaotas „Tuulte pöörises“ oma mõju täielikult.

Järgmise tükina lavastas Ants Lauter W. Shakespeare'i komöödia „Suveöö unenägu“. See ürgrevüü oli „Estonia“ poolt lavale lastud suure pombiga. Juba eelreklamis öeldi, et see olevat üks kallimaid lavastusi. Muidugi taotleti nende suurte kulu-tustega vägevat mõju publikule — kuid see kaunis kavatsus luhtus. Elevant sünnitas hiirekese. Lavastaja oli ju küll teinud palju. Ka

Jaan Jaago
tööstuse asutaja

Tuletab meelde, et

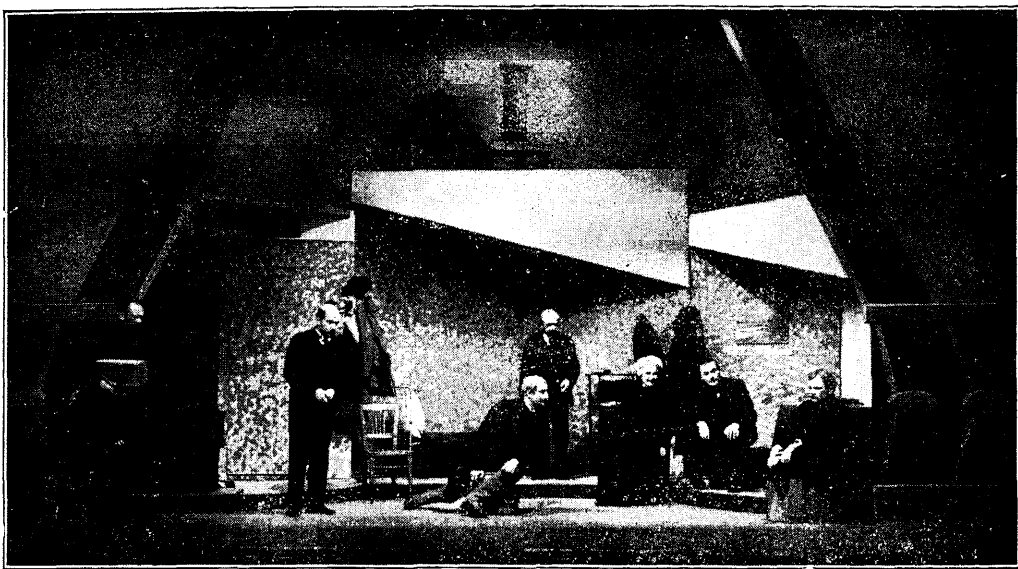
**graniitkivist
mälestusmärgid**
on kaunimaks ehteks
matusepaikadele

Kivitööstus

JAAGO & Ko

Tallinnas, Liivalaia 73. Telefon 434-23

O. Luts ja A. Särev „TOOTSI PULM“. Stseen 1. vaatusest

Lavastus: A. Särev

Lavapildid: H. Tamm

Kippel (R. Bauman), Luts (P. Maivel), Toots (J. Romot), apteeker (A. Mägi), Teele (L. Römmer), Lesta (E. Toona) ja Kiir (H. Vaag)

näitlejad olid asja tõsiselt võtnud — kuid suur kunstiline elamus jäi tulemata. Elavam kontakt publikuga saavutati just stseenides, kus luksusest jälgegi polnud, kus teos muutus labaseks jandiks.

Ei usu, et viga oleks peitunud lavastaja töös või näitlejate mängus. Arvan äpardumise põhjuse teose valikus olevat. Shakespeare on kuulsus, selle vastu vaielda oleks mõttetu, kuid siiski tuleb silmas pidada asjaolu, et selle kirjaniku väärtus seisab ta tragöödiates, kuna oma komöödiates ta läheb välja peamiselt naljategemisele. Ja igaühele peaks selge olema, et kolmesaja aasta kestel, milline ajavahemik meid lahutab Shakespeare'ist, inimsugu on arenenud, haritumaks muutunud. Ning seda meie teame, et mida tsiviliseeritum inimene, seda keerukamaid võtteid on tarvis ta narma panemiseks. On ju koomika juures väga oluliseks momendiks uudsus. Olgu Shakespeare'i naljandid kui teravmeelsed tahes, aga uudsed nad küll pole.

Ning edasi, kas Shakespeare'i tragöödiadki evivad meie ajal küllaldaselt menu. Juba varemaltki oli aegjärke, kus seda inglasi peeti barbaariseks. Igal möödunud aegade suurmehele on ajavoolu kestes juhtunud momente, kus teda ei hinnatud. Iga epohh hindab suurvaimu omamoodi. On olnud ajajärke, kus Sofoklest, Plautust, Dantet, Cervantest, Rabelais'd sugugi pole tunnustatud. Ning näib, et Shakespeare on meie ajal niisugusesse „surnud tsooni“ jõudnud. Meie oleme rikutud naturalistid, kes looduselähedust vaid piasjus näevad ja hindavad.

Kolmanda lavastusena anti „Estonias“ H. Raudsepa „Meestruppedega“. Seda teost kiideti, nii nagu see Raudsepa tükide kohta juba üldiselt kombeks on saanud. Kuid ega seegi näidend ei annud sügavamalt teatrielamust. Tõsi, teda oli ju ettekande

kestes hea vaadata, ent hiljem ununes kõik. Kindlasti leidub inimesi, kes seda teost „Estonias“ esietendusel vaatasid ning palju löbu tundsid, kuid praegu enam ütelda ei tea, kuidas õieti oli selle tüki sisu, või kuidas kõlas mõni aforism, mille puhul etendusel nii väga naerdi. Aga Raudsepaga on lugu enamail juhtumeil ikka nii. Ta on vaimukas vestleja, kuid ta riivab asju ja olukordi liialt pinnapealselt.

„Mees trumpidega“ köitis küll peamiselt selle tõttu, et mõningad situatsioonid tundusid ebaharilikena ja paradokslikena. Mehe naine ja armuke omavahelises vahetõrgete klaarimises — eks ole see juba isegi pikantne ja põnev seisukord. Ja kui need inimesed harutavad oma asju raudsepaliku avameelsusega, mis siis publikule muud üle jääb, kui pöörast löbu tunda. Samuti „sex appeal“ laenas teosele asjaolu, et autor puudutab siin möödaminnes mõnda poliitilise elu nähet, ning seegi tundub meie apoliitilisel ajaajärgul pikantsena.

Viimane sõnalavastus enne jõulu oli M. Pagnoli „Teesar“, mille lavastas Priit Pöldroos. See on „Kaugete randade“ ja „Fanny“ järg. Teose suurimaks vooruseks on ta menukad eelkäijad, sest Mariuse loo menu tekitas ka huvi „Teesari“ vastu. Teose omaväärtus on aga võrdlemisi nigel. Intriig on loodud kunstlikult ning autor pole vaevakski võtnud traagelniite välja kiskuda. Tege- lased on meile juba „Mariusest“ („Kauged rannad“) ja „Fanny“st“ tuttavad, „Teesar“ nende isikuportreeks ei lisa ainustki uut joont.

Teatrikülastajad!

Firma «FOTRA»

Tallinn, Vana Posti tän. 8, telef. 476-24

soovitab tehniliselt täiuslikke ja välimuselt nägusaid raadioaparaate

Philips sümfoonilisest sarjast 38

PRELUDIO - Kr. 235.-

R O N D O - Kr. 295.-

S O N A T A - Kr. 365.-

F U U G A - Kr. 495.-

Demonstreerime ka kodus, millisest soovist palume teatada telefoniteel. Igasugune nõuanne raadio alal ja aparatuuride kodune järeleaatamine asjatundjate poolt.

O. Luts ja A. Särev „TOOTSI PULM. Teele (L. Römmer) ja Joosep Toots (J. Romot)

Ka uusi isikuid ei tule siin palju juure, vähemalt niisuguseid mitte, keda oleks maksnud välja tuua. Kuid mis seal ikka parata. Pidi ju Conan-Doyle oma Sherlock Holmes'i publiku soovil surnustki üles äratama, miks siis Pagnol ei või, samuti publiku soovil, armsaks saanud tegelastest veel mõne loo vesta.

Kuid Pagnoli kiituseks olgu öeldud, et ta ei tee asja igavalt. Ta kirjeldab meile oma tegelasi igapäevaste askelduste juures suure usutavusega ja rohkem huumoriga. Nii on meil seda näidendit päris mõnus vaadata. Kuid seda tahtmist küll ei teki, et läheks õige ja vaataks veel kord. Nagu siit näha, siis „Estonia“ on hoidunud peamiselt ajaviite sõiduvette. Ainuke teos, kus vaatleja võinuks ka midagi mõelda saada, oli „Tuulte pöörises“, kuid nagu öeldud, seegi tüüris pigem külaidüllli poole.

„Draamateater“ avas hooaja A. Dumas' „Kameelia-d a a m i g a“. Selle teose valiku põhjustas arvatavasti suurel määral Ly Lasneri juubeli pühitsemine. Ning Marguerite Gauthier' osa kallal on paljud näitlejannad „hammast proovinud“. See on kuulus roll ja sellepärast ta meelitaski Lasnerit. Kahjuks aga kõnesolev näidend ei sobi meie aega. Ei aidanud seegi teda seeditavamaks teha, et lavastaja Aug. Sunne oli tegevustiku toonud käesolevasse aega. See näidend on oma mentaliteedilt meile võõras ja ta on seda ka praegusaja prantslasele. Samuti käsitusviis oma paisutatud dramatismiga kutsub kriitilisemal vaatlejal muige näole. Kuna ka teatril puudub vilumus salonglike asjade mängimiseks, siis kujunes etendus fiaskoks, kuigi nimiosaline mänguliselt vägagi huvitavaid partiisid pakkus.

Teise lavastusena nägime Leo Kalmetilt „Suve“. Selle O. Lutsu populaarse jutustuse oli A. Särev suure vilumusega dramatiseerinud, nii et saime üpris kena „kokkuvõtte“ sellest Tootsi loost. See on pretensioonideta asi ja sellepärast ta meeldibki. Ajaviite-tükk,

kuid on selles mõningaid püsivamaidki väärtusi. Mõtlen nimelt neid tüüpe, millised on saanud meie rahva pärisomanduseks. Ning ega siin polegi midagi imestada, sest neid Lutsu loodud ja Särevi liikuma pandud kujusid vaadates pead tunnustama: „Luu meie luust ja liha meie lihast.“ Rahvatükk sõna kõige paremas mõttes.

„Draamateatri“ sügishooaja tööst ei saa kahjuks täielikku pilti, sest see teater on peamiselt pühendunud ringreisidele. Nii on neil enne jõulu vist veelgi mõni uus tükk valminud, ent need jäävad meile, tallinlastele, järgmiseks aastaks.

„Töölisteater“ andis avatükina A. Särevi dramatiseeringu A. Jakobsoni romaanist „Metsalise rada“. See teos romaanina mõjus igavalt, kuna jutustuses tundus venitamist. Üldse Jakobsoni tekstis puudub kontsentratsioon. Ta ei näi oma teosega õiget distantsi omavat, ja nii ta ei taipu, mis on oluline ja mis mitte. Kuid tema tüübid on elulised ning mõttekäik loogiline. Dramatiseeringus Särev oli teose liiglihast vabastanud ja nii saime laval üsna mõjuva asja. Teose idee oli ilusasti välja kooritud ning arusaadavalt serveeritud. Ja nii see tuligi, et „Metsalise rada“ mõjus laval märksa paremini kui romaanina.

Jakobson seletab omaaegset „vapside“ liikumist haiglaste nähtena, sõja ja revolutsiooni keerises moraalselt laostunud inimeste aktsioonina. Sajaprotsendiliselt ei nõustu sellega vist keegi, kuid keegi ei hakka ka salgama, et selles seletuses on suur osa tõtt. Ent ega see polegi tähtis. Meie saame siit teatava lähtepunkti mõttespekulatsiooniks ja see on juba midagi. Tähendab, teater on meile midagi annud. Sellepärast isiklikult pean „Metsalise rada“ üheks tugevaimaks asjaks 1937. a. sügishooajal.

Järgmine lavastus, S. A maglobeli „Hea elu“ oli ju paiguti oskusega kirjutatud asi, kuid sügavamalt muljet ta ei jätnud. See näidend on tellimuse töö, propaganda number ja sellisena küllaltki hoogne asi. Ainult autori enda seisukohad pole kuigi selged. Meie saame aru Martõnist, kes kõike vana maha tahab löhkuda, saame aru ka Irast, kes kogu Venemaad sõna otseses mõttes täis tahab ehitada, kuid mida tahab õieti too keskne kuju Orlov, kes hiljem neid teisi juhtima hakkab — vaat' see jääb ähmaseks. Teose terviklusele saab ka hädaohtlikuks kahe motiivi kõrvuti arendamine.

	Firma RICHARD LANGE Tallinn, Vanaturukael 5, tel. 436-20	
Kuldauraha	KALLISKIVID	Kuldauraha
KELLAD	KULD	
TUNTUMAIST	HÖBE	
Schweitsi vabrikust	ALPAKA	
		KRISTALL
Tellimiste, paranduste vastuvõtmine. Hinnad mõõdukad. Graveerimine, kuldamine, hõbetamine. Ostan kalliskive, kulda ja hõbedat ● Oma töökoda		

O. Luts ja A. Särev „TOOTSI PULM“. Stseen 2. vaatusest
Lesta (E. Toona), Luts (P. Maivel), Kippel (R. Bauman)

Selles näidendis polnud midagi, mis end püsivamalt mällu oleks haakinud.

Kolmandana andis „Töolisteatr“ Maria Jotuni „Mehe küljeluu“. Seegi teos ei jätnud püsivamat muljet. Kuid ta oligi teatrile mõeldud kerge ajaviite-tükina ja siin täitis oma ülesande korralikult. „Mehe küljeluu“ on hea rahvatükk, peacsi, siin on palju head tuju. Ning leidub siin tüüpegi, millised võimaldavad näitlejatele ilusat tööd teha ja mis vaatlajasegi mõjuvad värskelt. Lavastaja A. Särev oli näidendi annud üsna mõõdukalt, kaldumata liialdustesse, ja nii saime „Mehe küljeluu“ suurepärase asetäitja ooperile.

„Kolmekrossi ooper“ Priit Pöldroosi lavastuses oli imponeeriv ürituse julguse poolest. Oleme võinud tähele panna, et publikule meeldivad asjad, millised kirjeldavad meid ümbritsevat miljööd ja askeldusi fantaasiavaese reporteri täpipedalsusega. Sellele maitse-suunale võlgneb tännu Pagnoli Mariuse-seeria, samuti ka „Oi, noorus“ ning osaliselt ka „Niskamäe naiste“ edu. Need teosed ilustavad elupildikesi väikese annuse sentimentalismiga ning selle tõttu on publikul neid kerge kuulata. Märksa teisiti on lugu „Kolmekrossi ooperiga“. Siin näeme palju tinglikku ja seda polnud lavastaja ka realistlikumate lavapiltidega vähendada püüdnud.

Võiks ütelda, et „Kolmekrossi ooper“ oli puhas teater. Kuid ometi ei puudu tal tugevad ühendavad niidid eluga. Too Londoni allmaailm on selles teoses tehtud teataval määral „koormatute ja vaevatute“ võrdkujuks. Aga just ideeliselt on näidendil oma viga. Jääb mulje, et autor identifitseerib vaest suliga. Tema veene näib olevat, et kes on vaene, see on ka moraalselt vigane. See vaatevinkel mõjub natuke segavalt, sest ega asi ju nii pole. Kuid sellise

kaleidoskoobilise pildina oli „Kolmekrossi ooper“ vägagi huvitav ning teataval määral sündmuseksi meie teatrielus.

Viiendaks lavastuseks andis „Töölister“ tšehhlase Werner i näidendi „Inimesed aju jääl“. Selles teoses käsitletakse meie aja noorsugu. Seda teemat oleme viimastel aegadel kõigi rahvaste kirjanduses võinud kohata — ning tallinlastel on võimalus olnud umbes samalaadset asja, nagu kõnesolev Werner i näidend, juba korra näha. Mõtlen nimelt M. Valtari „Distsiplineerimatut sugupõlve“, mida mängis siin Helsingi Kansallister. Kuna Valtari teos omalt ehtsuselt on lohisev asi, siis Werner i näidend on kompositsioonilt märksa kindlapiirilisem. Ka on tšehh asja võtnud palju tõsisemalt.

Werner on probleemi käsitanud üsna objektiivselt, kuigi ta sümpaatiad on vana põlvega. Sellest sümpaatiatundest tulebki pisut traagiline noot näidendisse. Kuid asi süiski päris kurvaks ei lähe. Meilgi on praktilist mõtlemisviisi, nagu Werner i noortel, sellepärast jääme üsna rahulikuks, kui näeme, et lapsed kõik ilusasti „haljale oksale“ jõuavad — meid enam suurt ei huvitaqi küsimus — mis hinnaga see kõik sünnib. Ning huvitaval kombel leidub meiegi noorte hulgas inimesi, kes vanamehe üle naeravad, et vaat' kus kana, kes pardipojad välja haudus!

Ülaltoodud ülevaatest võime näha, et „Töölisteri“ tegevus sügishooajal meie teatrikultuuri arendamises on olnud kõige tulemusrikkam. Olgu veel märgitud, et „Töölister“ käesoleval hooajal oma koosseisu on kõvendanud uute jõudude juurepalkamisega. Eriti hinnatav on selliste tugevate näitlejate, nagu A. Mägi, Lisl Lindau, Hilda Sooperi ja Helle Raa koosseisu võtmine.

Olen käesolevas kirjutuses märkimata jätnud muusikalavastused ja lastenäidendid, sest hooaja üldpilti nad palju ei muuda. Ka olen vaikinud näitlejate tööst, kuna kavatsen nendest eraldi kirjutada.

E. HARIDUSLIIDU

TEATRITARVETE LADU

TALLINN, UUS TAN. 2, TELEFON 452-02

Näidendite laenukogu / Parukate laenukogu /
Kostüümide laenukogu / Jumestusvahendid / De-
koratsioonide materjalid / Gaasilaternad ja
lambid / Mitmesugused peotarbed

TEATER JA KINO

Võrratult huvitav nurk ilmub kuukirjas

„OMA KODU“

Maksab Kr. 3.50 aastas ja pakub kolm korda enam kui kõik teised ajakirjad kokku

O. Luts ja A. Särev „TOOTSI PULM“. Stseen viimasest pildist

BERNHARD LINDE

Ketserlikke mõtteid A. H. Tammsaare loomingu puhul

Avaldame alloleva kirjutise, ilma et ühineksime kõigi autori väidetega. Toimetus.

Ei ole vist huvita sissejuhatuseks märkida neid suuri vastolusid, mis on ikka jälle esile kerkinud ja kerkivad alati uuesti, kui tuleb küsimusse Tammsaare looming. See oli juba Noor-Eesti õitseajal nii, et Tammsaare loomingu hinnang tekitas selle rühma juhtivate liikmete keskel teravaid lahkuminekuid. See on kordunud suuremate või vähemate võnkumistega jälle selle kirjaniku iga teose puhul eranditult.

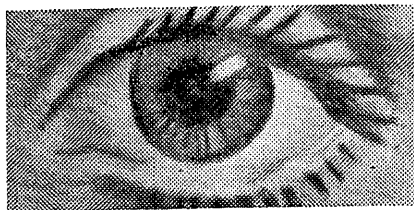
See oli nii juba Tammsaare esiknovelligi puhul, mille ta „Postimehele“ läkitas ja millest vaid algus meeldis selle lehe peatoimetajale Jaan Tõnissonile, kes siis võttiski kätte ja kirjutas üle poole novellist oma tahtmise ja kunsti-credo kohaselt ümber, avaldades kogu novelli käsikirja saatja nime all. Hiljem pole küll enam Tammsaare teostega nii talitada saadud, aga selles suunas on keeldud alati ta tööde ümber. Tuletage vaid meelde kirjaniku üliõpilasnovellidele osaks saanud arvustusi nii Noor-Eesti oma inimeste poolt kui ka väljaspoolt. Meenutagem, mis kirjutas Albert Kivikas, veel hiljutine „rahvalikumise“ propaandajuht ja praegune „Uus Eesti“ kirjandus-kunsti osakonna juhataja, omal ajal „Loomingus“ „Kõrboja peremehe“ kohta: Knut Hamsuni romaani plagiaat. Seda väidet pole tänapäevani keegi Tammsaare pea kohalt maha kiskuma tulnud, kuigi küsimuses on teos, mis juhatab sisse meie

Silmad vaatavad
Suurivalt ringi,
et oma valikus mitte
eksida. Teie otsite aja-
lehte, mille juure pea-
tuma jääda. Siin peab
hoolega kaaluma, sest
iga päev ilmuv ajaleht
on nagu truu sõber,
teda ei valita uisapäisa.

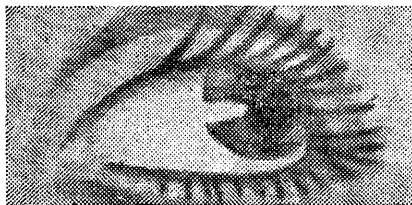
Olge nõudlik ajalehe
vastu. Ta peab olema
ustavaks teejuhiks prae-
guses keerulises olukor-
ras, ta peab andma kiiret
ja rikkalikku ülevaadet päeva-
sündmustest, ta peab pakkuma
huvitavat lugemist igalt alalt.
Suurte nõudmistega ajalehele
lähenedes

Teie leiate endale õige lehe:

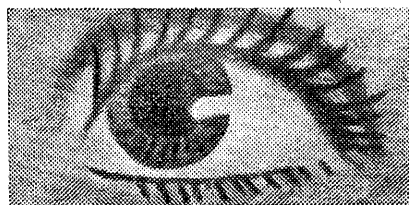
VABA MAA

Teie

otsite

midagi!

„Vaba maa“ üksiknum-
ber maksab ainult 6 senti.

Tellijad saavad „Esmas-
päeva“ kaasa. 3 kuu ja
pikema aja tellijad saavad
poole hinnaga tellida „Pe-
rekonnalehte“, „RS“ ja
„Ajude Gümnaastikat“,
makstes iga nim. ajakirja
eest 25 s. kuus. „Vaba
Maa“ tellimishinnad: poo-
les aastas kr. 8.20, kol-
meks kuuks kr. 4.30, üheks
kuuks kr. 1.50. Tellida saab
igast postiasutisest ja pea-
kontorist Tallinn, Pikk 54-58,
telefon 449-86.

Kaks Lutsu: Oskar Luts
ja P. Maivel „TOOTSI
PULMA“ Lutsuna

kirjanduslikku uus-realismi. Sellele Albert Kivika oma nime kirjutamisele kirjandusloo marmortahvlile loodavad Tammsaare kirjandusliku ande austajad anda paraja ja vastava vastuse sellega, et „Kõrboja peremees“, Hamsuni teose plagiaat, ilmub autori 60-ne aastaseks sünnipäevaks eesti kirjanduse esimese suurima teosena, kui küll mitte Hamsuni kodumaa, siis vähemalt selle naabri- ja liitlasmaa, Rootsi, kogu Skandinaavias mõistetavas tõlkes. See vastus tohiks olla küllalt mõjuv!

Ja kui meie kirjanduslikku eliiti enesesse koondav Eesti Penklubi avaldab oma esikteose meie kirjanduse tutvustamiseks, siis nähtavasti arvab see koondis, et jätkub, kui Tammsaaret mainitakse vaid selle prantsuskeelse väljaande sissejuhatavas ülevaates, kuna tekstis eneses polegi mingit vajadust esitada novellisti Tammsaaret.

Aga milleks otsida näiteid väljaspool esitatavast, kui neid leidub külluses kodumaiseski tavalisuses! Ajakiri „Looming“ peab juba oma nime järgi haarama kõik väärtuslikuma kirjanduslikust loomingu. Mis sellest, et sinna ei kuulu Tammsaare looming, et 50-ne aastane Tammsaare ei kuulu enam selle ajakirja kaastöölise hulka ja on enam kui küsitav, kas ta sinna ka 60-ne aastana hakkab kuuluma!

Kui kogu meie kunstivarade poolriiklik salv, milleks on enese välja kuulutanud ajakiri „Varamu“, väidab, et sinna kuulub ka Tammsaare looming, siis on seegi vaid äri-reklaamiline nõks! Väevalt küll mahub Tammsaare kunagi „Varamu“ loominguilisse lamedusse, kuna ju Tammsaarest oleks ikkaigi raske väita, et „kus on tarvis suuremat intelligentsi ja sissetundmist, jääb ta paraku kuivale“, nagu iseloomustab lühidalt sama Albert Kivikas „Varamu“ 1. nr 132 lk. oma ajakirja esinovelli autori A. Mäiki loomingu. Seda pole A. Kivikas Tammsaaregi loominguist väitnud! Ning kahtlemata seisab A. Kivikas A. Mälgule isiklikult ja ta loominguist mõistvalt ligemal kui ta kunagi on küündinud Tammsaarele ja tema loominguile.

Oleks ekslik kui muutuksime nende meie kirjanduslike mõrade puhul pessimistlikuks. Selleks pole ka vähematki põhjust,

sest ammu enne Lagle talu annetamist meie parimale maa- ja ranna-
 elu kujutavale kirjanikule, juba poolteist aastat varem algatati
 v ä l j a s p o o l meie kirjanduslikke ja ametlikke ringe, — Tammsaare
 tavaliste lugejate keskel, tema soode ja metsade taguses kodu-
 vallas tekkis mõte püstitada veel priskelt elavale ja innukalt loovale
 kirjanikule monument. Rõhutame: see sündis väljaspool meie kir-
 janduslikke ja ametlikke ringe, see kerkis spontaanselt esile ja
 rahvatahtena olgugi see hinnatav. Kuigi seda suursündmust kirjel-
 dava ajakirja nr. pole võinud vajaliselt levida.

Kahtlemata toimuvad ka Tammsaare 60-ne aastase sünnipäeva
 tähistamiseks aktused, aga needki kindlasti austatava enese eemale-
 jäämisega, nagu sündis see juba tema 50-ne aastasegi sünnipäeva
 puhul. Tänapäeval küll vast selle vahega, et neist otsemalt kaas-
 tegevatenagi eemale jäävad mõnedki kirjaniku tõelised sõbrad, püsi-
 des vaikivas olukorras, vaatlejatena koos kirjaniku enesega, lausu-
 des vaid ühes Tammsaarega aktuse korraldajaile: tehke aga mis
 tahate, mõistate ja suudate, sest ega see kõik ju niikuinii Tammsaare
 kirjanduslikku loomingusse ei kuulu.

Kuid ega selle viimasegaagi veel pole öeldud, et Tammsaare
 kirjanduslikule loomingule teetasandamisest kõrvale jäävad needki,
 kes uskusid juba algusest peale tema ande kõiki takistusi kord üle-
 tavasse võimesse. Kuid selleks teetasandamiseks pole praegu meie
 kodumaa piires enam mingeid vajadusigi: need, kellele Tammsaare
 looming midagi ütleb, ammutavad sellest otsemalt; teised,
 kellele Tammsaare on vaid targutajaks, kes on õndsad juba omaigi
 tarkusega, need ei vajaagi Tammsaare loomingut. Ja need mõlemad
 vastaspooled on eelistatumad neile kolmandaile, kes teesklevad
 Tammsaare loomingut mõistmist ja ehk koguni selle hindamistki.

Iust need kolmandad, kaasajooksikud, on Tammsaare loomin-
 gule kõige võõramad ja neile teesklejaile tahaksid Tammsaare
 otsiva ja arvustava vaimu tõelised austajad vastata samaga, millega
 vastati ühe meie eliit-ajakirja toimetajale, kes Tammsaare kohta
 artiklit tahtma tuli: tooge enne kirjanikult nõusolek, et ta soovib
 oma juubeli tähistamist Teie varalise ajakirja veergudel.

Tammsaare kirjanduslik looming on tänapäevases ühiskond-
 likus pöördeajastus anakronism samal määral, kui see oli mine-
 vikuski, mil nii selle loomingu kui ka seda ümbritseva olustiku pale

Tallinn, Väike Karja 9.

Daamidele ja härradele
 palli- ja tänavkingi.

Viimased moeudised.

Oma tööstuse kauplus

„AVAS“

Omanik: VASSILA

Oskar Luts abikaasaga
oma kodus

oli küll koguni teine, kuid mõlemad sama ebasobivad teineteisega, nagu praeguigi tolle kirjaniku individualistlik inimhinge juurdlev ja olustikku puuriv ning sellest vastandlikke maake avastada tahtev otsiv vaimgi on võõras meieaja kollektivismile, tulgu see siis idast või läänest.

Eks ole iseloomulik Tammsaare loomingule seegi, et kirjaniku kodumaa pinnal pole ainsastki suust kostnud nii mahakiskuvat sõimu koos vahulsuulise ja märatseva kallaletungiga, kui Tammsaarele on osaks saanud Nõukogude Liidus Hans Pöögelmannilt, kes samas kirjutises siiralt tunnistab, et sama kõigiti mõnitatud Tammsaare on muiste kõike riskides päästnud oma tulevase manaja vene sandarmite käest. Kahjuks puudus Tammsaarel võimalus päästa H. Pöögelmanni oleviku Nõukogude Liidus teda tabanud parteilisest puhastustulestki: oma huumori meele rahuldamise pärast juba poleks Tammsaare nüüdki seda võimaluse korral tegemata jätnud.

Aga sama iseloomulik on Tammsaare loomingule, et ta kodumaa pinnal pole ta innukamadki austajad lasknud talle osaks saada sellist viiruki-suitsu, kui olen lugenud seda soome kirjanduslikelt arvustajailt, kuigi viimased on võinud tutvuda vaid väikese murdosaga meie kirjaniku toodangust. Tahes-tahtmatult peame tunnista: soomlased suudavad ja isegi tahavad paremini mõista meie kirjanduse ja lavakunsti tippsaavutusi Tammsaares ja Liina Reimanis, kui oskame meie ise oma kodumaal seda näha ja taibata. Ja saatuse ironiana võtab nende ridade kirjutaja sedagi, et just lätlane pidi see olema, kes esimesena avalikult nõudis Tammsaare loomingule Nobeli auhinda.

... aga jalanõud ostke
„Raudnahast“,

Estonia pst. 15.

Kui hingeülendavalt mõjub nende vastandite vahelises passiivsuse orus meie Joh. Aavik oma loengus Eesti raamatukoguhoidjatele: Tammsaare polegi tähelepanuvääriv kirjanik ja tema toodang ei olegi mainitav. Juba üksi selle eest annaksin ma meeledli Tammsaarele suvila hankimise asjanduse tervena Joh. Aaviku kätte: siis ometi võiks kindel olla, et kavatsuse õiget mõtet (mitte tagamõtet!) on teostamas õige mees. Vastasel korral kardavad Tammsaare tõelised sõbrad, et selle suvila-kinkimisega juhtub sama, nagu sündis ühe kirjaniku kutsumisega, mida Tammsaare ise on kirjeldanud oma teises lavateoses „Kuningal on külm“, millise stseeni aga autor kompositsioonilise ühtluse paremuste nimel enne teose trükkimist maha kärpis: kuninga ülemnõunik ütsustab austamiseks oma juurde kutsuda kirjaniku ja teeb selle ülesandeks oma protokoll-ülemale, kes teeb selle ülesandeks oma abilisele, kes teeb selle omakorda ülesandeks oma asjade peavalitsejale, kes käseb seda teha oma kantseleiülemat, kes kohustab selleks oma peakirjuri, kes siis ka läkitab oma masinapreili, kes ülesanne sooritabki oma isikus ja selle sarmis, kuid kahjuks tagajärjetult: kirjanik ei usu, et masinapreili võiks kedagi kuninga ülemnõuniku juurde kutsuda ega usu ta seda ka siis, kui kutsuma tuleb ülemnõuniku adjutant ise. Selle vägagi realistliku stseeni puudumine muide ebarealistlikus teoses „Kuningal on külm“ mõjus aga kahjuks selliselt, et näidendi ettekandmisel kõige targem arvustaja ei saanud teoses enam millestki aru ega tea ajalugu praegugi, kas see arvustaja on oma arusaamise juba tagasi saanud.

Nii on Tammsaarel alati ebaõnne olnud, kui on küsimusse tulnud ta loomingu arusaamine. Ja vaevalt ongi viimast niipea loota meie kodumaa rahvusterviklikult iga päev paranevas kõrgkonjunktuuris. Seepärast ongi ainukeseks väljapääsuks Tammsaare loominguale õhumuutus, nagu seda arstid kord juba kirjaniku ihulisele tervisele nõudsid. Ja õhumuutus annabki tagasi meile Tammsaare loomingu mõistmise, nagu meie madalmaale andis tagasi Tammsaare tervema inimesena Kaukaasia mägismaastik. Tookord oli küsimuses vaid Tammsaare kehaline heaolu. Nüüd kordub sama Tammsaare loominguilise heaoluga: see vajab praegu vastuvaidlematult õhuvahetust, siirdumist teistsugusesse õhkkonda, kui moodustavad seda

Ostja nõuab
A/S. V I L L'a
kvaliteetseid riidesaadusi

Daamidele kõrgeväärtushikke villaseid kleidi- ja kostüümiriideid ainult prantsuse kvaliteetlõngast uusimate mustrite järgi

Siididest ühevärvilisi ja trükitud kleidiriideid värvi ehtsusega

Härradele ülikonnariideid parimaist inglise lõngadest rikkalikes mustreis

Meie saadused on müügil kõigis parima is riideärides

A/S. „VILL“
Tallinn, V. Karja 12. Telef. 450-39

„TOOTSI PULM“. Aliide (M. Varango) ja
Luts (P. Maivel)

„TOOTSI PULM“. Apteeker (A. Mägi) ja Joosep
Toots (J. Romot)

meie veel ülesharimata soodest kerkivad hõngud, mis pealegi leivad kõvenemist ikka arvukamaks muutunud soo'stunud nimeliste indiviidide kollektivistlikkudest hõngudest. Ikka ja jälle see Vargamäe neetud soo ja rabade probleem, kuigi oma lahtirulluv variandis!

Sellest välja! See ongi, mis kõik Tammsaare loominguga tõelise vaimu õiged sõbrad asetavad kategoorilise imperatiivina Tammsaare loomingule nende looja ligineval 60-ne aastasel sünnipäeval. Ja et see teostub, selles pole praegu enam mingit kahtlust. See teostub ja peabki teostuma juba kogu meie ametlik-kirjandusliku lameda, vaimutu ja harimatust pulbitseva positivismi ja eliitlikult vaimukama negativismi kiuste.

Just nende kahe, oma ilmet puudriga raviva vastandi vahel läheb Tammsaare looming sinna, kuhu see oma olemuselt kuulub: kogu kultuursele ja humaanselt häälestatud inimkonnale vajalikku toodangusse.

Soodsaimatel tingimustel laenutate näidendeid

**E. Haridusliidu
Teatritarvete laost**

T a l l i n n, Uus tän. 2. Telefon 452-02

LIISA KEVEND

Võitlus Eesti teatrite pärast 20 aasta eest

Rekvireerimine, konfiskeerimine ja natsionaliseerimine

Kui 1917. a. suvel sai avalikkusele teatavaks, et Tallinna kavatsetakse asutada tööliste teater, hakkas teatri küsimus huvitama ka Tallinnas elutsemaid muid rahvusi. Kõige agaramad olid venelased, eesotsas Feodorovitši ja Ustberg'iga. Neist esimene oli kohtunik või muul viisil ühenduses kohtuasutustega ja ka vist Tallinna Tööliste ja Sõdurite Saadikute nõukogu täidesaatva komitee liige, sest mõnikord peeti teatri asutamise koosolekuid Kadrioru lossis. Teine — Ustberg — oli vene sõjaväe ohvitser. Nende seljataga oli Vene selts „Gusli“, kes asus selles majas, kus nüüd asub Linna Raamatukogu. Nad nimetasid oma kavatsetavat teatrit Tallinna Vene Rahvateatriks, aga nende kavatsus oli palju laiaulatuslikum: taheti luua üldine organisatsioon nimega — „Rahvateater“. Sel teatril pidid olema eri rahvuste sektsioonid. Teadagi see „Rahvateater“ pidi töötama „Estonia“ teatrimajas — eestlased ja venelased koos, teised rahvused aga Vene teatri ruumes (praeguses Saksa teatris).

Vene Rahvateatri organiseerijad astusid kontakti „Tallinna Tööliste Teatri“ korraldava komiteega. Selle „Rahvateatri“ nõukogu täidesaatva büroo salajasimaid kavatsusi paljastab J. Käspert „T. T.-T.“ nõukogu koosolekul 14. VIII 1917. a. („Tööline“): „Vene seltsimehed läksid esialgsetel nõupidamistel teatri asjus koos kodanlaste „Gusli“ tegelastega, pärast aga läksid neist põhimõtteliselt lahku ja ütlesid lahti igasugusest koostöötamisest. Nagu kuulda, olevat sama „Gusli“ „rahvateatri“ organiseerijatekogu oma saadikud

EESTI OMAVALITSUSTE JA
ÜHISTEGELISTE ASUTUSTE
KINDLUSTUS A/S.

«OMA»

KINNISVARAD TARTUS JA VIILJANDIS

TULE-, ELU-, JA TEISED TAHTSAMAD KINDLUSTUSED

SELTSI JUHATUS: TARTUS, RIIA TANAV 41, TELEFON 3-44

TALLINNA OSAKOND:

TALLINN, V. KARJA 9, TELEFON 437-59

„INIMESED AJUJÄÄL“. Iirika (P. Maivel), jalgpallur (H. Vaag)

saatnud Peterburi ja Moskvasse näitlejaid kaupleva, et lähemal ajal avada teater. Et nende ärilisele-ettevõttele mitte võimalust anda pead tõsta, otsustati sel komisjoni koosolekul, kus viibisid parteide, ametiühingute ja sõjaväe esindajad, pöörduda Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatva komitee poole, kes pidi selleks samme astuma, et Vene teatrimaja rahva kätte tarvitada antaks, sinna tööliste-teater asuks — nimelt venelaste, eestlaste ja lätlaste tööliste-teatri osakonnad.“ Sel nõukogu koosolekul volitataksegi juhust kontakti astuma Vene tööliste-teatri komisjoniga. Too komisjon ei olnud aga elujõuline ja sellepärast jäi Vene tööliste-teater üldse asutamata, aga ta andis siiski tõuke selleks, et päevakorda kerkis Vene teatri rekvireerimise küsimus.

„Tallinna Vene Rahvateater“ ja seksioonidega „Rahvateater“ surid sündides. Kõigepealt kerkis päevakorda Vene teatri ja ühes sellega ka „Estonia“ rekvireerimine. Küsimuse tegi teravaks olukord, et Tallinnas oli ainult kaks teatrimaja, näitlejaskondi aga palju rohkem ja mitmest rahvusest. Eestlaste kasutada olid mõlemad teatrimajad — „Estonia“ ja Vene teater, kuigi viimane ainult osaliselt — 3 korda nädalas. Võõrad rahvused nõudsid aga Vene teatri ruume täielikult enda kasutamiseks.

Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatev komitee otsustas rekvireerida eeskätt Vene teatri ruumid, kuna „T. T.-T.“ oli teatriruumid üürinud kaunis kõrge hinna eest. Teatri tollaegne peremees oli „Vene Teatri Selts“, kes ruumid oli edasi üürinud ettevõtja Linneberg'ile. Linneberg omakord üüris ruumid „T. T.-T-le“, venelasile ja üksiketendusteks teistele rahvustele. Ta oli ise ka „Vene Teatri Seltsi“ osanikke ja omakorda vaheltkaupleja Seltsi ja Scheel'i panga vahel. On loomulik, et oli raske, peaaegu võimatu töötada selliseis tingimuses. Teatris oli alati keeltesegadus, nagu Paabeli torni ehitamisel ja tööd takistas ruumipuudus — ja lisaks sellele tuli Linneberg'ile maksa ränka raha. Ainult üle noatera pääsis tookord „Estonia“ rekvireerimisest: kui oli arutamisel Vene teatri rekvireerimise küsimus, siis venelased nõudsid ka „Estonia“ rekvireerimist — hääletamisel läksid hääled pooleks („Sotsiaaldemokraat“). Aga ka Vene teater jäi rekvireerimata.

Seega oli luhtunud teatrite rekvireerimine, kuid päevakorda tõusis —

konfiskeerimine. Konfiskeerimine pidi tabama kõiki lõbustuskohti, nagu: teatrid, kinod, tsirkus jne. Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatev komitee oli otsustanud anda need asutised neis teenivate tööliste ja teenijate kätte, kusjuures need asutised pidid alluma „teatriettevõtete nõukogule“, mis pidi koosnema Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaateva komitee, kahe poliitilise partei — enamlaste ja pahempoolsete sotsialistide-revolutsionääride, näitlejate, teatritöölise, orkestrantide, „Pandorini“ seltsi ja madruste klubi „Objedinenie“ esindajaist. See nõukogu pidi valitsema kõiki teatriettevõtteid.

14. I 1917. a. kutsus Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatev komitee ühisele koosolekule 16 organisatsiooni esindajad, kusjuures iga organisatsioon saatis ühe esindaja. Päevakorras oli teatrite konfiskeerimise küsimus. Koosolekule oli kutsutud: 1) vabrikuvanemate kesknõukogu, 2) ametiühingute kesknõukogu, 3) enamlaste partei komitee, 4) sots.-revoluts. partei komitee, 5) madruste klubi „Objedinenie“, 6) sõjaväe klubi „Objedinenie“, 7) „Tallinna Töölise-Teater“, 8) „Estonia“ näitlejaskond, 9) „Pandorini“ näitlejaskond, 10) Vene teatri näitlejaskond, 11) sõjaväe klubi „Objedinenie“ näitlejaskond, 12) Läti klubi näitlejaskond, 13) orkestrantide ühing, 14) Juudi organisatsioon, 15) Poola ühing, 16) väikevenelaste ühing.

Lähemat sellest koosolekust loeme „Sotsiaaldemokraadist“:

„Kui me lähemalt silmitseme selle koosoleku koosseisu, näeme, et see on kaunis ühekskülgne ja pole kaugeltki mitte proportsionaalne. Ülanimetatud koosolek oli kokku kutsutud, et otsustada meie teatrite olemasolemise küsimus ühiselt demokraatlikkude organisatsioonide esindajatega Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatevas komitees. Kuid, nagu näeme, mitte kõiki demokraatlikke organisatsioone ei olnud osa võtma kutsutud. Kõigepealt leiame sealt ainult kaks tööliste parteid — kolmas — Eesti sots.-dem. tööliste partei — puudub, kuigi temal kui kohalikkude tööliste huvide esindajal oleks pidanud õigus olema omalt poolt ka sõna kaasa rääkida. Siis — seltsidest leiame ainult „Pandorini“. Miks just „Pandorin“ selle „au“ osaliseks sai? „Valvajas“ on ka näitlejaskond, niisama ka „Lootuses“. Tingimata oleks pidanud kutsuma keemia-paberitöölise ja korteriüürnikkude näitlejaskondade esindajad. Et oli esindatud vene sõjaväelaste klubi, sellepärast oleks koosolekust pidanud osa võtma ka Eesti Sõjaväelaste Kodu näitlejaskonna esindaja.

Juba 4 trimpolve kestel on osutunud ületamatuks
SINGER ÕMBLUSMASIN
 SINGER-MASINATE paemustega tutvugu
 igaks lähemas Singer-kaupluses.
 Soodsad maksumitingimused

*Õmmelge
 elektriga*

„TOOTSI PULM“. Joosep Toots (J. Romot)

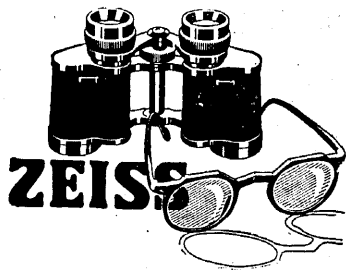

„TOOTSI PULM“. Kiir (H. Vaag)

Kui Sõjaväe klubi omalt poolt võis saata ühe esindaja ja tema näitlejaskond teise, siis oleks olnud õige, kui ka „Tallinna Tööliste-Teatri“ juhatuse poolt esindaja ülnimetatud koosolekule oleks kutsutud.

Ei milgi tingimusel ei või seda koosolekut nimetada demokraatlikkude organisatsioonide „ühiseks“ koosolekuks. Selles mõttes protesteeriski „T. T.-T.“ ja tema näitlejaskonna ühine esindaja (Kevend) sellel koosolekul ja tegi ettepaneku seda koosolekut mitte nimetada — otsustavaks koosolekuks, vaid — nõupidamiseks. Seda protesti ei pandud tähele ja asuti päevakorra punktide arutamisele.

Ägedaid vaidlusi sünnitab teatrite „jagamise“ küsimus. „Tallinna Tööliste-Teatri“ esindaja teatab, et selle teatri juhatuse nõuab endale Vene teatri ruumes pooled päevad etendusiks. Kuuldub eestlaste kohta teravaid märkusi. Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatev komitee paneb ette „jätta“ eestlastele „Estonia“ ja muulastele „anda“ Vene teatri ruumid. See ettepanek võetakse vastu. „Tallinna Tööliste-Teatri“, enamlaste partei ja ametiühingute kesknõukogu esindajad lahkuvad protestides koosolekult. Kuid nüüd selgus, et otsustavaid häáli oli rohkem kui otsustamisvõimulisi organisatsioonide esindajaid. Et seisukord ähvardab muutuda kriitiliseks, lõpetas juhataja koosoleku, tähendades, et on mõttetu jätkata koosolekut, kui sealt lahkusid tööliste esindajad.“

Odavad hinnad ●

Moodsad prilliraamid
MAAILMAKUULSAD

prilliklaasid

TEATRI BINOKLEID
suures valikus

G. BERGER

Tallinn, Nuurne 1

Oma esindajale andsid „T. T.-T.“ juhatus, repertuaarkomisjon ja näitlejaskond kaasa alljärgneva resolutsiooni:

„1) Et „Tallinna Töölise-Teater“ seisab täiesti demokraatlikul alusel, sest tema nõukogust võtavad osa ametiühingute ja sotsialistlike seltside ja parteide esindajad, 2) et „Tallinna-Töölise-Teatri“ eesmärk on tööliste keskel väärtuslike näidendite abil näitekunsti arusaamist arendada ja ta püüab näitekunsti abil proletariaadi klassitunnet tõsta ja kasvatada ja 3) et teatri küsimuses teiste rahvustega ühinemine „Tallinna Töölise-Teatri“ tegevust takistaks — leiavad „Tallinna Töölise-Teatri“ juhatus, repertuaarkomisjon ja näitlejaskond, et nimetatud teater ka edaspidi eelpoolmääratud põhimõtetel peab töötama. Teatri ainelise olukorra parandamiseks ja tegevuse laiendamiseks nõuab „Tallinna Töölise-Teater“ Vene teatri ruume ja pooled päevad etendusiks. Sel juhtumil, kui asutatakse teiste rahvustega ühine rahvateater, peab eesti sektiioonile jääma täieline autonoomia.“

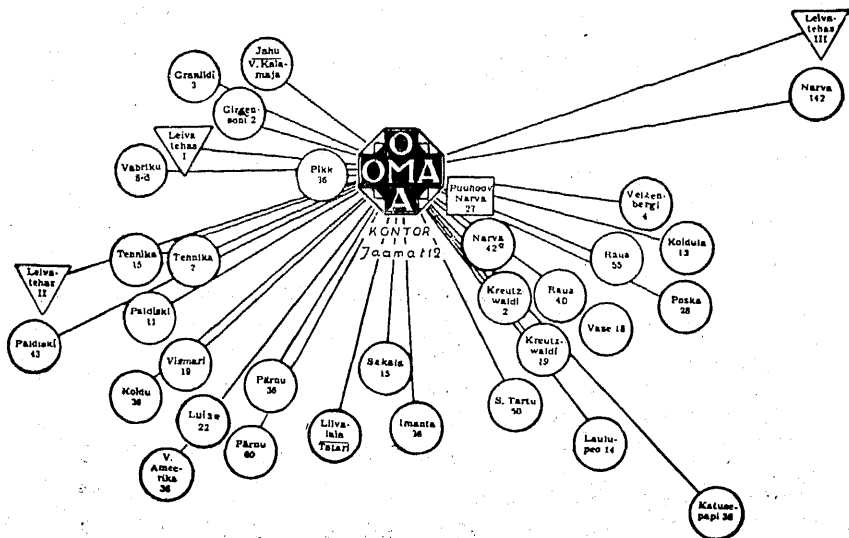
Nagu ülaltoodud lühikesest teatrite saatust otsustava koosoleku kirjeldusest näha, ei tule seda koosolekut võtta tõsiselt — tegelikult sel koosolekul jäi teatrite saatus lahiseks.

Sellele koosolekule toetudes pidasid eesti ja vene näitlejad siiski ühise koosoleku. Eesti näitlejate esindajad, s. o. „Estonia“, „Tallinna Töölise-Teatri“ ja „Pandorini“ näitlejaskondade esindajad arutasid koos vene näitlejatega teatrite ülevõtmise küsimust, kusjuures venelased tähendasid, et kõik eestlased olevat „näitlejad“ — neil publikut ei olevatki. Eestlased olevat kõik asjaarmastajad — nemad — venelased — kõik elukutselised. Eestlased ei mõistvatki näitlemist.

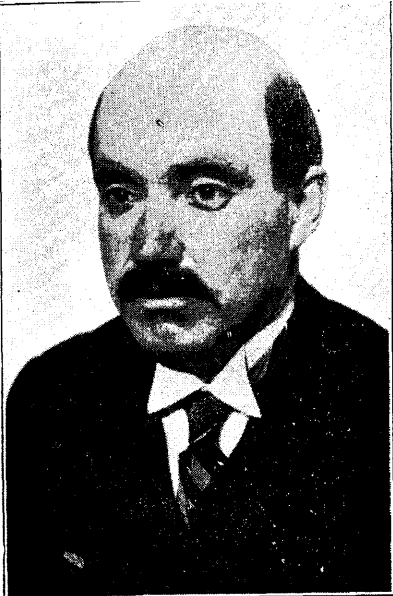
Sel ühisel nõupidamisel siiski lepiti kokku, et Tallinnas on kaks kindlat elukutseliste näitlejate rühma — eestlased ja venelased, — venelased küll aetasid endid esikohale.

PERENAISED!

T/ü. „OMA“ kauplused alati paremini varustatud
Teenivad Teid austavalt ja hästi.

Tee T/ü. „OMA“ kauplusesse on tee otstarbekohasele ostule.

„TOOTSI PULM“. Luts (P. Maivel)

„TOOTSI PULM“. Kippel (R. Bauman)

Et teatreid „üle võtta“, selleks otsustati ellu kusuda „näitlejate sündikaat“, kusjuures kõik näitlejaskonnad on autonoomsed. Eesti Näitlejate Liit oli välja töötanud juhised, mille alusel oleks võimalik üle võtta teatrid. „Estonia“ näitlejaskonna ja samal ajal ka Eesti Näitlejate Liidu esindajaina viibisid sel ühisel nõupidamisel O. Jungholz ja T. Tõndu.

Need juhised olid järgmised:

- 1) Eesti näitlejate rühm on sündikaadis täiesti autonoomne;
- 2) eesti näitlejate tarvitada peavad jääma „Estonia“ teater ühes kontsertsaaliga ja pooled päevad Vene teatris;
- 3) asjaarmastajatele peavad jääma „Pandorini“, „Lootuse“ ja „Valvaja“ seltsi ruumid;
- 4) igal teatril ja asjaarmastajate seltsil on oma kassa;
- 5) kõigile näitlejatele töötatakse välja kindel palganorm, nii et näitlejad ei ole huvitatud teatri sissetulekuist;
- 6) kõikide näitetseltskondade töö üle valvab asutis, mis koosneb: eesti kunstnikkudest, kirjanikkudest, ühiskondlikkude asutiste, teatritegelaste (näitlejate, tööliste jne.) ja parteide esindajaist;
- 7) see asutis määrab teatri suuna ja otsib abinõusid teatri defitsiidi katmiseks.

Sel kombel eesti teatritel oleks olnud oma — teistest rahvustest lahus olev — „teatrittevõtete nõukogu“. Selle ühise nõupidamise kohaselt ja toetudes Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatvas komitees vastuvõetud otsusele „Estonia“ näitlejaskond „võttiski üle“ oma teatri ja asus töötama „autonoomse üksusena“. „T. T.-T.“ näitlejaskonna esindajad võtsid küll osa sellest üldisest nõupidamisest, aga teater jäi üle võtmata: osa näitlejaid astus küll Eesti Näitlejate Liitu ja oli valmis teatrit üle võtma, aga situatsiooni päästis seekord näitlejaskonna radikaalsem element.

16. I arutas Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatev komitee uuesti teatrite konfiskeerimise küsimust. Seekord otsustati teatrite saatuse üldse lahitseks jätta seni, kuni selgub teatrite — natsionaliseerimise küsimus, mille päevakorda võttis Eestimaa töörahva ja sõjaväelaste nõukogu.

Ja seekord see „T. T.-T.“ näitlejaskonna radikaalsema elemendi suhtumine oma teatrisse päästis mõlemad eesti teatrid konfiskeerimisest. Siiski — „Estonia“ näitlejaskond oli revolutsioonilisem kui päris revolutsionäärid — nad võtsid oma teatri üle, kuigi selleks polnud otsest vajadust ega ametlikku käsku. Pärast Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaateva komitee otsust 16. I küsis „Sotsiaaldemokraat“:

„... Tähendab, nüüd on selgunud, et sel koosolekul (s. o. 14. I) tehtud otsused ei ole maksvad ja et teatrid endistel tingimustel töötavad, kuni välja töötatakse teatrite natsionaliseerimise projekt — kas peavad „Estonia“ näitlejad teatri nüüd jälle endise juhatuse kätte andma?“

Sel ajal, meie teatritele õnneks, oli Tallinnas kaks valitsust: Eestimaa töörahva ja sõjaväelaste nõukogu (asus Toompeal — eestlased) ja Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatev komitee (asus Kadrioru lossis ja Ringkonna kohtumajas, Jaani t.).

Teatrite saatust otsustasid mõlemad valitsused ja arvamised selles küsimuses olid erinevad. Kui Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatev komitee otsustas rekvireerida Vene teatri, siis Eestimaa töörahva ja sõjaväelaste nõukogu ei teinud sellest tüliküsimust, sest selle teatri rekvireerimine pidi parandama „T. T.-T.“ olukorda. Kui aga päevakorda tõusis teatrite konfiskeerimise küsimus, siis arutas seda küsimust ka Eestimaa töörahva ja sõjaväelaste nõukogu haridusosakond ja asus eitavale seisukohale, vist küll sellepärast, et teatrite konfiskeerimine oleks puudutanud ka tööliste teatrit, s. o. oma teatrit ja nähtavasti igakord ei saa oma poliitilisi tõekspidamisi kohaldada suhtumisele teatrisse. „Töölises“ kirjutab O.(tto) R.(ästas):

„Kapitali katsumissarved, mis end igale poole välja sirutavad, et viimast elujõudu välja imeda, lõigatakse üksteise järel katki ja hävitatakse ära. Teater, see vaimline sõjariist kodanluse käes, libiseb viimasena. Ja seda viimast tõttavad kodanlased päästma.

Kord, kui Vene teatri rekvireerimise küsimus päevakorral seisis, siis püüdsid kodanlised ringkonnad seletada, kui suur ülekohus see olevat, kui Vene seltskonna käest nende teater ära võetavat ja näitlejate või tööliste organisatsioonide kontroll maksma pannakse. Teie tahate kunsti hävitada! ahas-tasid nad käsi kokku lüües... Nüüd usaldatakse juba näitlejaid... Näitlejate sündikaat võtab kõik teatrid linnas oma kätte... Siis võetakse „Estonia“ näitlejate poolt mingisugune organisatsiooni kava vastu, milles nõutakse kõigi teatrite üleminekut näitlejate liidu kätte...*) Kuulsin, osa tööliste teatri näitlejaid olevat ka sellesse liitu astunud. Ei tahaks uskuda, et tööliste teatri tegelased ei peaks oskama vahet teha parema ja pahema käe vahel. Kui aga siiski nõnda on, siis peaksid need organisatsioonid, kes tööliste teatrit üleval peavad, ta peale oma viimased kopikad kulutavad, nõudma kodanlisest liidust tagasi astumist... Suuresti eksivad need, kes arvavad, et tööliste teater võib kodanluse teatri ja näitlejatega koalitsiooni teha... Tööliste teatri mõte, mis juba kord elusse on tõusnud ja millel juba pinda on, peab rohkem laialdasema hulga omaks saama!“

*) Nähtavasti O. R. tahtis ütelda, et koosolekul võeti vastu „Estonia“ näitlejate poolt esitatud kava. I. K.

Jalgrattad ja osad
Õmblusmasinad
Kirjutusmasinad
Raadioaparaadid

Müük järelmaksuga

Kr. Saar & Ko

TALLINNAS — TARTUS

V. Verner „INIME-
SED AJUJÄÄL“.

Lavastus: A. Särev.
Lavapildid: H. Tamm.

Muulased ei või eestlastele andeks anda, et nurjus nii teatrite rekvireerimine kui ka konfiskeerimine. Otsitakse ikka ja ikka jälle uusi abinõusid, kuidas täielikult kätte saada Vene teatri ruumid ja kuidas sundida eestlasi välja kolima neist ruumest.

Eestimaa tööraha ja sõjaväelaste nõukogu trumpas küll üle Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatva komitee ja kuulutas välja teatrite natsionaliseerimise kavatsuse, aga venelased püüdsid igati mõjutada Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatvat komiteed ja see avaldaski survet „T. T.-T-le“ lootuses, et teater loobub Vene teatri ruumest. Nii 20. I 1918. a. Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatev komitee andis kirjalikult teada „T. T.-T-le“, et Vene teatri ruumid on kõigi rahvuste tarvitada — peale eestlaste! 21. I hommikul ta küll juba annulleeris oma otsuse. Enne seda ta andis 15. I „T. T.-T.“ etenduspäeva juutidele — mõlemal juhtumil oma sammu põhjendades täidesaatvas komitees 14. I vastuvõetud otsusele, kuigi ise 16. I jättis teatrite saatuse lahtiseks kuni teatrite natsionaliseerimiseni!

„Tallinna teatrite olemasolemise küsimus läheb iga päevaga keerulisemaks,“ kirjutab „Sotsiaaldemokraat“. „Algas teatrite rekvireerimisega, siis tuli konfiskeerimine ja nüüd oleme õnnelikult jõudnud teatrite natsionaliseerimiseni... Seltsimehed! Mis see tähendab? Kes on see Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatev komitee, kes nii omavoliliselt talitab? Kaugemale enam ei või minna!“

Vebruarikuu algul Eestimaa tööraha ja sõjaväelaste nõukogu teataski Eesti Näitlejate Liidule, et tuleb välja töötada teatrite natsionaliseerimise projekt. Sel puhul küsib lõplikult kannatuse kaotanud „Sotsiaaldemokraat“: „Mis siis nüüd lõpuks õige on? kas rekvireerimine, konfiskeerimine või natsionaliseerimine? Tallinna t. ja s. s. nõukogu täidesaatev komitee rääkis alguses Vene teatri ruumide rekvireerimisest ja siis läks üle kõigi teatrite konfiskeerimisele. Eesti tööraha ja sõjaväelaste täidesaatev komitee kavatseb teatrite natsionaliseerimist. Kas need kaks valitsust tõesti teatri-küsimuses

Hilda Jürgens

RAEKOJAPLATS 11, TELEF. 464-41

SUURES VALIKUS

mo uudiseid

Rikkalik valik villast lõnga.

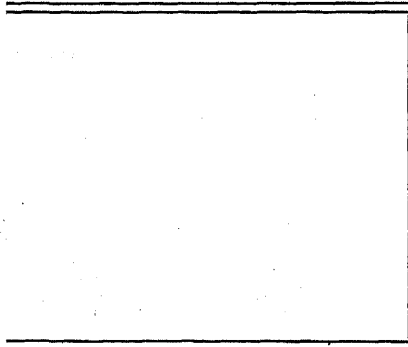
ühist seisukohta ei leia? Miks takistatakse meie teatrite tööd kõiksuguste eksperimentidega, mis nende poolt välja mõeldud, kes siin on juhuslik element ja kel kohaliku rahva enamuse keel, iseloom ja hingeelu on tundmata ja kel teatriga midagi ühist ei ole? Meie teatrid on hädaohus — nende päästmiseks peab viivitamata kindlaid samme astuma!“

Sel kriitilisel silmapilgul Näitlejate Liidu ja ühtlasi ka „Estonia“ näitlejaskonna esindajad O. Jungholz ja T. Tõnu pöördusid minu poole palvega aidata lahendada teatrite küsimus nii, et eesti teatrid jääksid puutumata — peaausjalikult muidugi teater „Estonia“, sest T. T.-T.“ ei võetud seal peres tõelise teatrina. Käisin siis isiklikult Toompeal — ja ka teatrite natsionaliseerimise otsus annulleeriti. Teater „Estonia“ aga võttis endale tiitli „rahvateater“ ja hakkas oma kuulutusi avaldama ka „Töölises“.

Ainult mõni nädal „T. T.-T.“ sai töötada rahulikult — siis algas saksa okupatsioon.

PERENAISED!

Tarvitades majapidamises

on Teie töö poole kergem.

L O D I X

kingakreemi

S I D O L

metallipuhastusvahendit

S I G E L L A

poonimisvaha

S I R A X

küürimispulbrit

S O P A L

plekkide eemaldamise vedelikku

S O L I I D

küünlaid

Valmistaja: A/S. SIDOL COMPANY, TALLINN

MEE SRÄTSEPA-ÄRI

ROOSIKRANTSI 16-2

TELEFON 475-73

Laos alati
suures valikus

kodumaa- ja inglise riiet

Riigiteenijaile järelmaks võimaldatud

Lugusid näiteseinte tagant

„Kõhumängijad“ Tõõts ja Rebane.

Sass Teetsov märkas, et juba mitmes lavastuses tema sõber, endine ohvitser, Alfred Rebane ei aja laval läbi oma looja poolt antud kõhuga, vaid tarvitab lisaks veel kunstlikku „kõhtu“. Kui Rebane „Metsmehe“ toppis kõhu paksemaks, siis Tõõts ei ütelnud veel midagi. Vaatas ainult veidi viltu ja mõtles, et küllap tüüp näeb ette. Aga kui „Kolmekrossi ooperis“ Rebane jälle mängis „kõhuga“, siis ei saanud Tõõts enam rahu. „Ah, sa tahad siis mind välja süüa. Tahad „paksud osad“ mu käest ära võtta või? Nojah, nüüd kus mul hambad haiged ja ma korralikult ei saa süüa, võtan ma kaalus alla ja siis sa proovid end minu asemele sättida. Ega ei lähe läbi!“

Järgmisel päeval olid Tõõtsul hambad terved, ja Tõõts söi nii, et varsti andis oma õige paksuse normi jälle välja.

Maailmakuulsast tenorist ja muist asjust.

See oli „Kolmekrossi ooperi“ proovide ajal, kui terve trupp õppis huviga neid kakofoonilisi laule, mis ehtaerialaste maal pole lubatud. Muusikajuht Linda Saul koos lavastaja Priit Põldroosiga ja tantsujuhi Helmi Tohvelmaniga püüdsid siis seda muusikat ja rütmi näitlejaisse istutada. Kui ei olda just ooperilaulja, siis on natuke nagu raske.

Oli siis nii, et muusikajuht lõi avataktid ette ja Põlla ja Teetsov püüdsid oma „kahurilauluga“ alata. „Ei klapi, paar nooti madalamal.“ Proovivad uuesti — aga siis jälle kõrgemal. Mõnikord läks ka õieti ja nii mätsati ja prooviti kuni saadi rahuldavad tulemused.

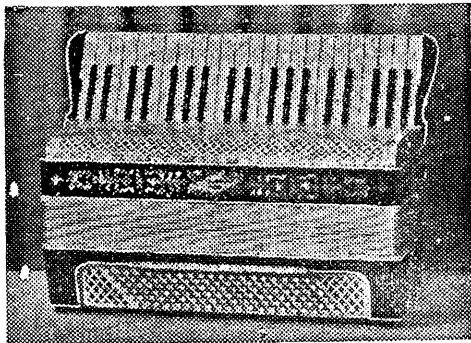
Vaheajal Tõõts räägib kolleegidele: „Jaah, kõik oleneb muusikajuhist. Tema peab ju lauljat saatma. Kui ma Pärnus omal ajal operetis mängisin, siis kord etendusel juhtus nii, et algasjn kolm oktaavi kõrgemalt kui partituuris oli ette nähtud. Kuid vaat' kus oli muusikajuht — järele tuli! Ja laulsime, nii et pilved nutsid!“ Kõik

CANTULIA AKKORDEON

ON PUHTA JA VÕIMSA KÕLAGA.
VEENDUGE DEMONSTRATSIOO-
NIL KELLA 5-6 ÖHTUL

E. MIHKELSON

TATARI 13

SANGAR

- KANGE ÕLU

ÕUN PUDELIS- ÕUNA JOOK

JÕHVIKA JOOK MAASIKAGA

LAUA JOOK- END. SIDRUNI SOODA

SAKU

TÕMMU

Ekstra

ERIPRUUL

Telefonogramm.

Lisaks sobivale lõikele ja inglise stiilile soovitame uusi kodumaa ja inglise sügis-talve riideid.

Asut. 1897. a. Peterburis

MOEKÜSIMUSIS NÕUANNE

Rätsepaäri

Mait Juhanson ja Poeg

(Max Johanson ja Poeg)

Tallinn, Rataskaevu 22. Telefon 432-89

(enne Lühikejalg 6)

kuulajad nõus. Noh, loomulikult nii peabki olema... kuni Rebane viimaks lööb kahtlema: „Ah kolm oktaavi kõrgemalt! Mis sa seletad, ega sa illoöt ei ole!”

See oli muidugi halvasti öeldud, sest Tööts on muidu keskmiselt kena laulja; kui hea, seda me muidugi ei tea. Kuid ta ise jutustas nii, et kui ta oma tuluõhtu puhul kuu aega tagasi tuttavale ja austajale pileteid müüs, siis üks sõber ostis küll pileti, aga ütles, et ma ei saa su tuluõhtule ajapuudusel tulla. Aga et ma saaksin ka osa su tuluõhtust, siis laula midagi ette. Või tema's kindlasti teadis, et Tööts on — draamanäitleja!

Ja Sass laulis. Laulis „Rigolettost” tolle kuulsa aaria „La donna e mobile”. Kole hästi laulnud! See aaria on tenoreilegi pätkel, aga kuidas Sass sellega oma bassihäälega toime tuli ja mismoodi see kõlas, selle kohta ei ole meil kahjuks andmeid. Aga et Sass hästi laulis, see on kindel, sest pärast seda oli tal hääl kaks nädalat ära — kõik selle laulu tõttu, nagu ta ise ütles.

Töötsu uued hambad.

See oli siis, kui Rebane, Vaag ja Põlla käisid arsti juures oma veresoonte laienemist arstimas. Siis arstimise tagajärjel tekkis Põllal jalas komplikatsioon, nii et Põlla oli sunnitud tarvitama keppi ja lamama. Just samal ajal tehti Teetsovile uusi hambaid.

Kogu tähelepanu oli pööratud Põllale, sest ta lonkas. Kõik olid huvitatud, et kuidas ka jalg paraneb, kas on valus, kui astud, ühesõnaga — kõik oli osavõtlilikud Põllale. Kuid Töötsu hammastest ei küsi keegi. Tööts püüab küll teha valulist nägu ja räägib: „Täna hommikul jälle 3 juurikat tõmmati välja, küll oli valus,” kuid teised hoolivad vähe Töötsust, ei kaastunnet kustki, kõik on Põlla jala ümber.

Töötsule see ei meeldinud. Ja kui veel ajalehes ilmus teade, et Põllal on jalg haige, siis pöörutas Sass: „No kurat, mul suu tuld täis, ajalehes pole sellest sõnagi. Põlla meelega lonkab, et proovidest vabaks saada, selle pistavad lehte.”

Häda nukukudega...

„Kolmekrossi ooperis” on „kerjustekuninga” kabineti ilustuseks nukud. Päris inimese kõrgused. Kuid oma ehtsa kerjusliku välimuse ja kohutavate pooside tõttu ajavad nad hirmu peale nii näitlejatele kui vististi ka publikule. Need nukud seisa-

vad „ooperi“ ajal lava taga reas, arvult viis. Ja kui tuleb too kerjustekuninga kabineti ssteen, siis on igal lavatöölisel kohustuseks võtta üks nukk ja lavale oma õigesse kohta asetada.

Ühel etendusel, kui oldi juba nende nukkudega harjutud ja enam keegi neid ei kartnud, kui pimedas neile vastu pörgati, juhtus nii, et lavamehed viivad seekord kuus nuku lavale. Kuid kuues, see sipleb. Ja milles asi oli? Va' Vesisilma Volli (Elmar Kivilo) oli end ka sinna nukkude ritta asetanud, kohutava poosi võtnud ja ootama jäänud, et näib, mis sest naljast saab. Lavamees ehmus hirmsasti, viskas liigutava nuku maha ja läks külma vett jooma ehmata peale.

Kuid nüüd see mees vaatab alati ette. Pörutab enne nukule pihta, et kas on ikka papist või püüab mõni näitleja jälle nalja teha. Kuid see pole veel midagi selle kõrval, mis elas läbi etteütaja A. Heintuk. Ühel „Inimesed ajujääl“ etendusel märkab inspitsient, et etteütaja ei istugi omal kohal, vaid vahib lava alla mineva trepi juures, seab prille ja vahib üksisilmi. Astub paar sammu arglikult allapoole ja siis jookseb üles inspitsiendi juure, olles avastanud oma teada hirmsa tõe. „Seal all on keegi tapetud.“ „Mine ikka,“ vastatakse. „On, on — näe, nägu on verine — oi Issand Jumal!“ Inspitsient siis seletas, et kulla inimene, see on va „kerjustekuninga kabineti vahakuju“, mida on siin peale selle veel neli, kes kõik on lava all pikali maas, kuni jälle tuleb nende kord lavale tulla.

Aga ega ta ei uskunud inspitsiendi juttu. Vaheajal läks ja keeras lava all kõik lambid põlema ja uuris järele.

Ja veel suurem häda raadioga...

Töölisteri näitlejaskonnal on garderoobis raadio. Muidugi on see lavarekvisiidiks, mis peab kõvendama grammofooni muusikat. Aga kõlbab ka selleks, et vaba aeg mööduks lõbusamalt ja tegelaskond saaks ka muusikat oma õrnale hingele ja

Elegantsete daamide

LEMMIKSUKA

„ELIIT“

ainuvalmistaja

SUKATOOSTUS A/S

C O T T O N

Tallinn, Põhja pst. 7. Telef. 432-63

**Kas
omate
sarmi
?**

Sobivalult valitud lõhn tõstab Teie sarmi, hoolitsetud nahk annab näole omapärase veeelivuse, ilus terve juus on mõduandev üldmuljele.

ANNABELLA on uus seeria valitud abinõusid Teie ilu ja sarmi toonitamiseks.

ANNABELLA-seep — hind Kr. 0.45 tükki.

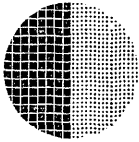
ANNABELLA-šampoon — hind Kr. 0.35 pakk.

ANNABELLA-kreem — Kr. 1.75 orig. toos.

ANNABELLA-puuder — Kr. 2.75 orig. toos.

ANNABELLA-lillelõhna-odekolon — hind Kr. 2.—, 1.— ja 0.60 orig. pud.

ANNABELLA-lõhnaõli — Kr. 0.70 pud.

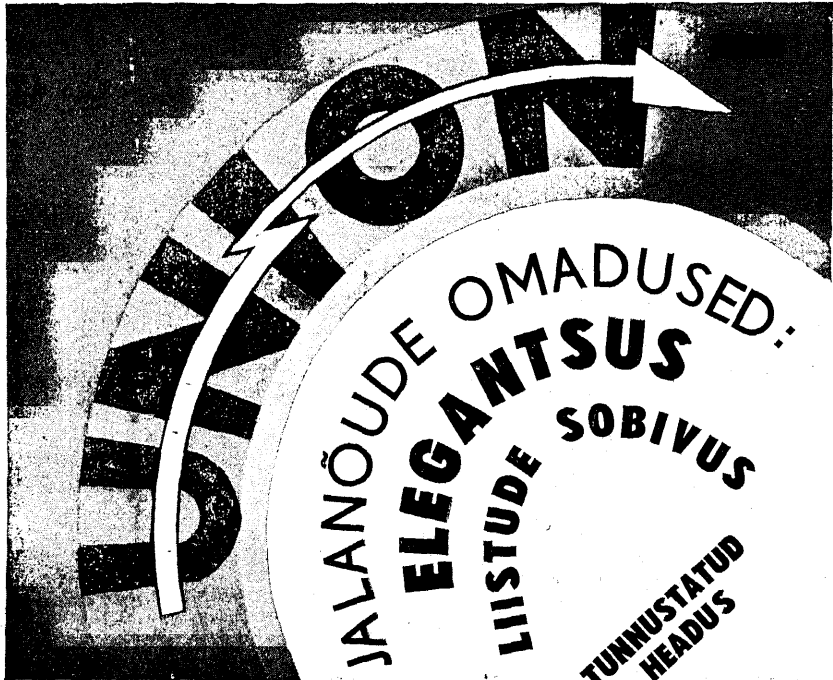

Herman Rõivas' e

Kodumaa vabrikute riidekauplus
Tallinnas, Estonia puiestee 11, telefon 304-80

tagab parima mustri-
küllasema valiku kõiki-
dest hooaja riidekau-
padest

Müük suurel ja väikesel arvul.

kõrvale. Kuid ega seda muusikat hingele sellepärast ei saa, sest niisugust muusika-
list lahkuminekut ei ole vist üheski perekonnas oma raadioaparaadi juures kui siin.

Kõigepealt jääb selle muusikaline maitse maksma, kelle käsi on aparaadile
kõige lähemal. See siis krubib ja käänab muusika enda nina järele, üteltu teised
selle kohta mis tahes. Kui satub raadio juure Herbert Rүүsson, siis see mees krubib
kõigepealt välja lõõtsa- ja bassisoolod, sest ta iga päev tegeleb nendega. No Hugo
Maldre on tenor, see otsib siis kõigepealt mõne Kiepara või Caruso aaria välja ja
kuulab seda. Va' Karl Freiberg, see pүүab kogu aeg sümfooniakontserte mööda
maailma kätte saada ja Alfred Rebane kuulaks ainult sporditeateid, sest ta on ju
spordikohtunik või midagi sellesarnast. Helmut Vaag tegeleb vahel tantsuga, no siis
see krubib tantsumuusikat. Ja nii nad seal siis krubivad ja väänavad seda apa-
raati. Keegi ei lepi sellega, mis teine ette keerab. Ainuke asi, mis kõiki huvitab ja
mida kõik huviga jälgivad, on see, kui Albert Üksip räägib anekdoote.

Ning kõige suuremas hädas Autorikaitse Ühing — „Mehe küljeluga“...

Kui Töölisterateer ehtas endale „Mehe küljeluu“ puhuks pöördkettad ja lõhkus
kolmevaatuselise näidendi 15 pildiks, siis kõik selleks, et asi tuleks hea. Ja tuligi.
„Kirjatundjad“ olid rahul, publik ja Autorikaitse Ühing vist kah. Kuid esietendusel
juhtus siiski nii, et Autorikaitse Ühingu sekretär, asjaajaja ja toimetaja A. Antson
ning arvustaja Leo Soonberg saavad suitsetamisruumis kokku ja jutlevad. Soonberg
kiidab tükki ja ka ühtlasi Autorikaitse Ühingu ja selle juhte, et kena asja on
trükinud, et küllap ta maal vist hea menuga minema hakkab. Seepeale Antson
vastas umbes nii, et tükk on hea küll, aga ma ei usu, et ta maal läheks, tal on
kole palju pilte, maal raske lavastada! Kulus enne hulk aega, kuni Soonberg sai
Antsonile selgeks teha, et kogu piltideks jagamine on puha Särevi töö.

Tegelikult „Mehe küljeluu“ on ju vaid kolm vaatust ja ka kolm pilti.

ELEGANTNE DAAM JA HÄRRA
VALIB OMA RIETUSE
VALMISRIIETE

K/M. „EMPE“st

VIRU 22

TELLIMISTE VASTUVÖTMINE

RIIDEKAUPLUS

L. EINBORN

HARJU TÄNAV 45
MAJAOMANIKKUDE PANGA MAJAS

SUURIM VALJAVALK HOOAJAKAUPADEST KODU- NING VALISMAAVRIKUTEST SOODSATE HINDADEGA

SOOVITAB L. EINBORN
RIIDEKAUPLUS, HARJU 45

Kroonika

POOL HOOAEGA

1937./38. a. hooajal Töölisteatr suutis anda 6 uut lavastust, kuna eelmiste hooegade lavastustest tuli kordamisele 7. Kuni 10. jaanuarini 1938, s. t. ajaliselt umbes poole hooaja jooksul, on teater annud 165 etendust, mida on külastanud 63.942 inimest ja mille üldtulu oli Kr. 37.417,06. Arvulised andmed üksikute lavastuste kohta on järgmised:

	Mitu korda mängitud	Vaatlejaid üldse	keskmiselt	üldse	Kassa keskmiselt
1. J. Kihulane. „Häda õnnega“ (eelmisest hooajast)	12	4.090	341	Kr. 1.935,43	Kr. 161,28
2. R. Török ja T. Emöd. „Tütarlaps tänaval“ (eelmisest h.)	11	3.766	342	„ 1.692,32	„ 153,85
3. N. Pogodin. „Aristokraadid“ (eelmisest hooajast)	8	2.739	342	„ 1.274,06	„ 158,80
4. A. Mälk ja A. Särev. „Õitsev meri“ (eelm. hooajast)	12	4.745	397	„ 2.240,50	„ 186,71
5. A. Jakobson ja A. Särev. „Metsalise rada“	19	6.699	352	„ 4.450,89	„ 234,26
6. R. Janno ja A. Särev. „Metsmees“ (eelm. hooaj.)	5	1.734	346	„ 775,37	„ 151,07
7. E. Vaigur. „Kraavihallid“ (eelmisest hooajast)	7	2.188	312	„ 906,20	„ 180,67
8. S. Amaglobeli. „Hea elu“	13	4.018	309	„ 2.348,70	„ 180,67
9. O. Luts ja A. Särev. „Tagahoovis“ (eelm. hooajast)	11	4.584	417	„ 2.056,51	„ 186,96
10. M. Jotuni. „Mehe küljeluu“	28	12.033	430	„ 7.562,76	„ 270,10
11. B. Brecht. „Kolmekrossi ooper“	17	7.535	443	„ 5.912,47	„ 347,79
12. V. Werner. „Inimesed ajujääl“	13	5.068	390	„ 3.237,92	„ 249,07
13. O. Luts ja A. Särev. „Tootsi pulm“	9	4.743	527	„ 3.044,43	„ 338,27
Kokku	165	63.942	388	Kr. 37.417,06	Kr. 226,77

Külastage uuel avatud
Soovitame meie rikkalikust valikust elegantseid

I JÄRGU VALMISRIIETE ÄRI
«MODELL»
HARJU 32

daamide ja härrade üleriideid

Viimased HOOAJA UUDISED valmistatud oma töökojas diplomeeritud meistrite juhatusel ● Tellimiste vastuvõtt ●

Kompveki- ja shokolaaditööstus
„ENDLA“
oman. V. PALIAS,
TALLINNAS, MAAKRI T. 28. Tel. 313-60

Alati saadaval värseid, parimaist tooraineist valmistatud maiustusi.
MÜÜK KA VÄIKESEL ARVUL

Uusi lavastusi

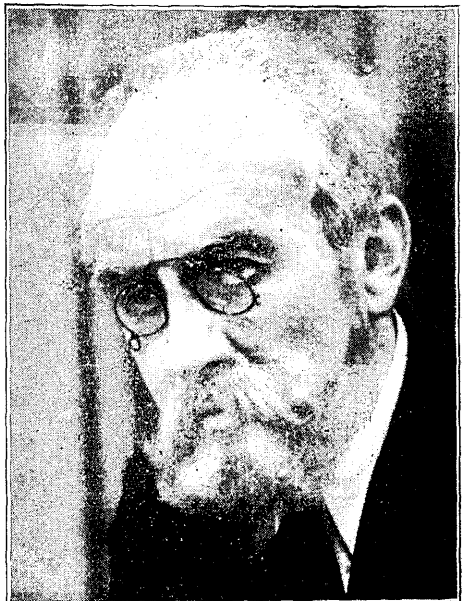
R. Blaumani kuulsa rahvatüki „Rätsepad Sillamätsil“ lavaline ettevalmistustöö hakkab juba lõpule jõudma ja esietendus on määratud 27. jaanuariks. Kõigi eelduste järgi otsustades peaks „Rätsepatest“ saama hooaja menukamaid lavastusi. Tüki kunstilise menu tagavad tüki meile uudsed ja elulised tüübid ning selle lopsakas huumor.

Kõrvuti „Rätsepatega Sillamätsil“ on ettevalmistusel W. Shakespeare'i „Romeo ja Julia“, mis valmib lava jaoks veebruaril esimesteks päevadeks. Lavastab A. Särev.

Kolmanda lavastusena hooaja teisel poolel on kavatsatud anda A. Mälgu uusima romaani „Taevalpalge all“ dramatiseering, mille suhtes kirjanikuga on läbirääkimised käimas. Dramatiseeringu valmistaks Andres Särev. Võimaluse korral tuleks see esietendusele Vabariigi aastapäeval, 24. veebruaril.

Edasi on repertuaaris ette nähtud E. Tammlaane uus drama merimeeste elust „Raudne kodu“, mille tegevus sünnib peamiselt merel ja mis käsitleb aktuaalset ainet — moodsat relvadevedu teatud maadesse.

Kevadepoole tuleb välja omapärane, muusikaliselt huvitav ja väärtsuslik, operetti parodeeriv laulumäng „Caramba“, mis mõne aasta eest Euroopa lavadel suurt sensatsiooni sünnitas.

V. Werner.
„INIMESED
AJUJÄÄL“.
Prof. Junek (A.
Särev), Pavla
(L. Lindau)

Sensatsioon ja suursündmus teatrielus

„Teatri“ läinud aasta novembrikuu numbris kirjutas Paul Pinna, et ta omal ajal A. Kivi „Nõmmekingseppi“ lavastades „lavastajana“ on püüdnud „edasi anda täpset „Kansallisteatteri“ lavastust“ ja lisab juurde, et tema „„Nõmmekingseppade“ uus lavastus oli sensatsioon meie teatrielus ja suursündmuseks. Arvustus oli eriti hea ja kriipsutas alla lavastuse soomepärasust.“

Aga kuidas see siis nüüd on? Kui P. Pinna oleks maha kirjutanud mõne soomlase romaani või heliteose ja selle siis oma nime all Eestis turule saatnud, siis oleks see olnud plagiaat, vargus, eks? Seesama õnnetus oleks juhtunud ka, kui Pinna oleks maha kopeerinud ja siis oma nimele kirjutanud mõne soomlase maali. Aga kui P. Pinna püüab edasi anda täpset „Kansallisteatteri“ lavastust, siis kujuneb see „uus lavastus“ sensatsiooniks ja suursündmuseks.

Jaa-jah! Sellepärast meil on peale P. Pinna „Nõmmekingseppadegi“ veel väga kuulsaid lavastusi, millest pildid juba mõni aasta varem ilmusid välismaa ajakirjades.

Härrad arvustajad, Caveant consules!, ütlesid vanad roomlased.

mis kiirelt, täpselt ja asjalikult
toovad sõnas ja pildis iga päev roh-
kesti tarvilikke ja huvitavaid tea-
teid kogu maailmast

SUURIM JA TÄIUSLIKUM

RIIDEKAUBAMAJA

KÕIGE ODAVAMAD
PÄEVAHINNAD
MÜÜK KA ORDERITE
JÄRELE

„LAIU“

TALLINN, VALLI 4 TEL. 450-23

Flamingo jalavõud

rahuldavad kõiki

KÜLASTAGE MEIE KAUPLUSI

Pärnu mnt. 10 ja Õllepruuli 2

Draamateatri vastas

IGAKS HOOAJAKS

mitmesuguseid kodu- ja välismaa

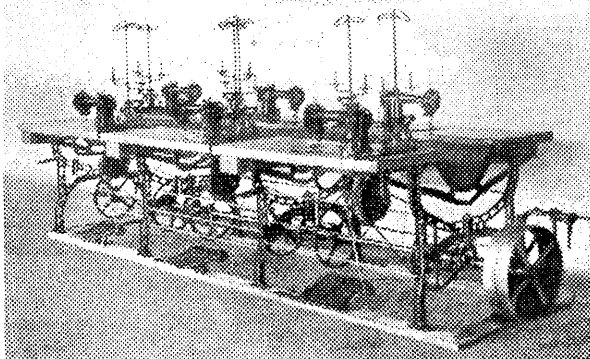
karusnahku saadaval

K/M. **ABRAMSOHN**

TALLINN, VIRU TÄN. 5. TELEF. 447-62

Oma parkimise ja värvimise tööstus kroonitud kuldaurahaga
MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL

Olge võistlusvõimelised
õmmelge odavalt

tootke kvaliteettööd
tööstuse eriõmbiusmasinatega

DÜRKOPP

LEWIS

REECE

Union Special

õmbelusmasinaid

- r ä t s e p a
- t r i k o t a a z i
- s a a p a p e a l s e
- s a d u l s e p a
- j a p e s u

tööstustele

m ü ü b

OSAKEYHTIÖ

Mercantile

HELSINKI

ESINDAJA EESTIS:

ins. *Erich Kriisa*

TALLINN, VANA POSTI 8

Telefon 451-81

Ostusunduseta demonst-
reerimine näiteruumis

Külastage näiteruumi!

Aleksander Teetsov

Lisl Lindau

ALATI KINK-
uudisesemeid
peennahatöö alal

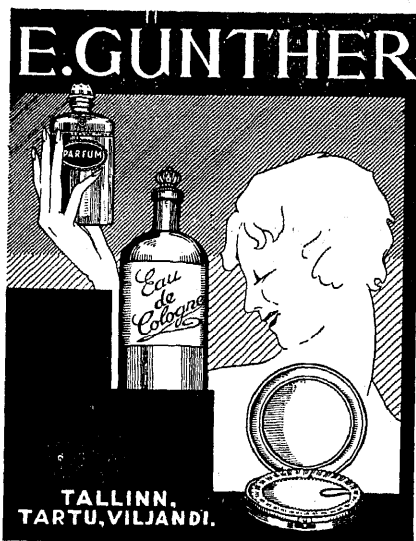
▼
Mugavad
käekotid
Portfellid
jne.

▼
Kohvrid
Villane kaup

Soodsaimad hinnad

G. LILIENTHAL

Pärnu mt. 26 (Kave vabriku kõrval).

KÕIGILE TUNTUD KUI
SOODSAIM OSTUKOHT.

VÄSITAVA PÄEVATÖÖ JÄRELE

pakub PÄEVALEHT jälle uut ja huvitavat.

HOOLSASTI

lehekülg lehekülje järele
loetakse
Päevaleht läbi - ka
kuulutused,
sest sealt leidub kõigile
mõndagi.

ÄRIMEHED, TÖÖSTURID!

Et saavutada äris

edu

KUULUTAGE

PÄEVALEHES

ÄRGE UNUSTAGE OMA
VARA JA ELU
KINDLUSTAMAST

„EEKS-MAJA'S“

HARJU 45, TALLINN
KODUKESKJAAM
478-08

Lugupeetud
tarvitajad,

nõudke igalt poolt

P. K. „VÕIEKSPORT“
KESKMEIEREI

kõrgeväärtuslist piima ja piimasaadusi,
mis on üldist tunnustust leidnud.

P. K. „VÕIEKSPORT“ KESKMEIEREI

TALLINN, C. R. JAKOBSONI TAN. 14.

TELEFONID 305-18 ja 308-64

KÜLASTAGE

PEETER PÕDER'

VALMISRIIETEÄRI

KULLASEPA TÄN. 16

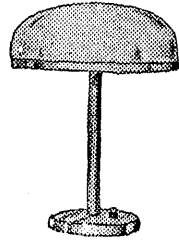
ALATI RIKKALIKUS VALIKUS

NAISTE

JA

MEESTE

VALMISRIIDEID.

ELEKTRISELTS

AEG

TALLINN, RAEKOJA PL. 4,

KODUKESKJAAM 428-15

Soome riidekauplus J. Laane-A. Nutt

Soovib omast rikkalikust valikust igasugust kodu- ja välismaa uudisriiet, nagu: politu-, mantli- ja ülikonnariided. Moodsad siid- ja villased kleidiriided. Kardinad, vaibad, tekid, pesuriie j.n.e.

Estonia teatrimajas Nr. 13.

Rohu- ja värvikaubanduse A/s.

F. O. TREUBLUT

Tallinn: Pikk tän. 18 ja Tartu mnt. 2

Nõmmel: Turuplats

KOSMEETIKAINEID JA LÕHNAÕLISID

suures valikus.

Odavad hinnad

BALLIL JA

TEATRIS

Q. Kilgase

RIIDED

K.S. M. AGUR

TALLINN,
KULLASEPA 18
TEL. 479-58

KÕIGE
SOODSAM
OSTUKOHT

JÄRJELDOLALT TÄIENEV

Suures valikus
igasuguseid

välis- ja kodumaa

**PEENNAHA-,
PUDU- JA
PESUKAUPU**

Kõrges väärtuses daami-
de, laste ja härrade

I H U P E S U

KIRJANDUST
KÕIGILT ALADELT
LEIATE ALATI

K. K. Ü. „TÖÖKOOLIS“

TALLINN, PÄRNU MNT 28. tel. 462-56

VENE KIRJANDUSE
KESKLAO „МЕЖ-
ДУНАРОДНАЯ
КНИГА“ PEAESIN-
DUS

Aleksander Mägi

Ruts Bauman

Valmisriieteäri

G. Salurand Sahkenberg

Tallinn, Pärnu mnt. 41
Kino „Kungla“ kõrval.

Suur valik
meeste ja naiste
üliriideid
ja
ülikondi.

Tellimiste vastuvõtmine.

Roman
Saad'i
jalanõudeäri

Maakri 4, Tallinnas
Telefon 302-66

Linda Saul

Lensi Römmer

Ka kõige

moodsam kleit

ilma sinna juure sobi-
vate kingadeta ei
ole ilus

Moodsaid kingi

igaks otstarbeks ostate muidugi

jalanõude kauplusest

„Uranus“

Viru 10

Hooajaks

daamidele ja härradele

UUSIM AIS MUSTREIS

riidekaupu

soovitab

Julius Rosing

S. Karja 11. Tel. 445-84

Elektriarmaturid

elu-, söögi-, magamistubadesse, kabinettidesse.

Elektrikeedunõud-, pliidad-, ahjud. Igasugused installatsioon-materjalid, mootorid, hõõglambid, vaskplekk, takistustraadid.

Bakeliidi pressimine.

Omad töökojad.

O/ü.

TILGA&Ko

Tallinn, Harju 23,
Telefon 467-98.

Nõuanded. Kalkulatsioonid.

N a h k a,

talla-, pastla-, pinsooli-, saapa pealis- ja voodrinahad.

Nahakaupu,

hobuseriistad, riimad, tööpõlled, kindad jne.

Jalanõusid,

nahast: a.-s. „Globus'e“ tehastest, kummist: o.-ü. „Põhjala“, „Quadrat“, „Nokia“ kalosse ja botikuid.

Kingsepa-

ja sadulsepa-tarbeid, saapatikud, lõngad jne.

Jalgratta

sise- ja väliskummid o.-ü. „Põhjala“, „Quadrat“, „Nokia“ jne. tehastest.

Müük suurel ja väikesel arvul

Jällemüüjatele vabrikuhindadega

N. Bōstrov

Veneturg 1, telefon 313-13

Katrin Välbe

Hilda Sooper

H. Palm

Dipl. Paris

rätsepa-
ateljee

Narva m. 14-3
Telef. 315-82

Pariisi ja
Londoni vii-
mased mae-
uudised

ETA

Suurim valik
lõnga- ja
rüüduudiseid

ALAAMANN

U. Karja 8. tel. 436-64

KÕIKI HOOAJA KODU-
JA VÄLISMAA RIIDE-
KAUPU SUURES
VALIKUS

SOOVITAB

H. GUTKIN

INGLIS MAGASIN

TALLINN, VIRU 4
POSTKAST 272 • TEL. 436-66

TALLINNA LINNAPANK

SUUR JA VÄIKE KARJA 7/2
OMA TELEF. KESKJAAMA
NR. 426-75

TOIMETAB KÕIKI PANGA-
OPERATSIOONE SISE- JA
VÄLISMAAL

ELEGANTSED JALANÕUD
Tallinn, Harju 26. Telefon 436-26.

Johannes Romot

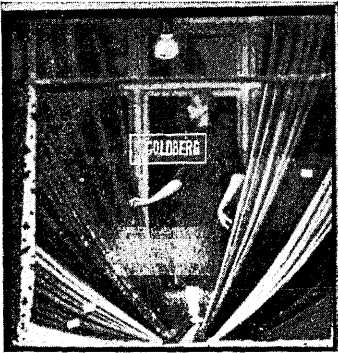
Alfred Rebane

KULUDE KOKKUHOID
ON TEIL KINDLUSTA-
TUD KUI KANNATE

o
ü „PÕHJALA“

KALOSSE JA BOTIKUID

Kodumaa riidekauplus'es TARTU MNT. 12

(end. Tartu mnt. 50)

LEIATE ALATI SUURES VALIKUS IGASUGU

RIIDERESTE

HOOAJA VIIMASED UUDISED

A/S. VOLTA TEHASED

TALLINN, SOO 27

TELEFON 477-66

Liht ja tuleohutud

triikraud
keeduplaadid
soojavee katlad
(boilerid)

Muusikakunstnik, klaveriõpetaja ja
õpilane omandab teadlikult ainult

firma K. Saare

kontsertpianiino

K. SAARE klaveritööstus,

Liivalaia 64
Telefon 457-01

Hugo Maldre

Oskar Põlla

TEATRISÕBRAD!

Külastage etenduste
vaheaegadel ja lõpul teatri
einelauda.

Igal õhtul **muusika**. Mängib
vene keelpillide
kvartett.

Teenimine kiire ja korralik.

U/Ü. „EMLO“

Tallinn, Aia tän. 10. Telef. 451-08

SOOVITAB KÕRGES HEADUSES:

**KONJAKEID, NAPSE,
LIKÖÖRE, WHISKYT**

Saadaval siin, **TEATRI EINELAUAS**

BIIRK"II

värvimisetööstus
apretuur, dekatuur
keemiline puhastus

Tallinn, Maakri 23. Tel. 307-07
Raekoja pl. 13. „ 429-28

Parim töö.
Möödukad hinnad

ELEKTROTEHNIKA TÖÖSTUS

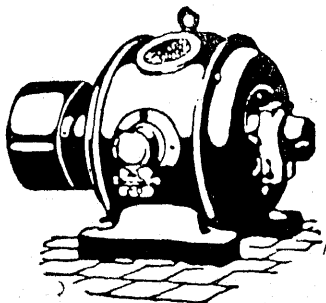
„VÕIME“

Tallinn, Pagari 4. Telefon 481-60

Elektrotehn. tarbeid ostate soodsamini

V. ENGEL'I juurest.

Tallinn, Pikk tän. 39, telef. 444-53

Enn Parve

Olly Jürisson

JULIUS KULL

RÄTSEPAÄRI

TALLINN, S. KARIA 6-3. TELEF. 468-37

Igaks hooajaks elegantne
 meesteriõetus tellimise pea-
 le ● Kohale jõudnud ing-
 lise riided ja mustrid tel-
 limisteks suures valikus ●
 I-kl. töö vastutusega ●
 Mõõdukad hinnad ●

Kaitsemärk.

Kaitsemärk.

Kaitseb:

„KARU“ riidevärve

„Ingo“ nahavärve

„PROTEIIN“ mineraal
maalriivvärve

„KARU“ saapamääre (vedel)

„KARU“ saapatikke
jne. jne.

MÜGIL IGAL POOL.

Värvitööstus „KARU“

*Tööstuse kauplus Uue tänava alul
Vana Viru 5. Tel. 447-94*

TÖÖRIISTU,
EHITUSTARBEID,
TERAS - RAUAKAUPU

pakub

soodsate
hindadega

Joh. Krahe

TALLINN,
NARVA MNT. 4
KÕNETRAAT 308-93

**MAJAOMANIKE
KREDIITPANK**

Tallinn, Pärnu mnt. 6, kõnetr. 426-69

**Toimetab kõiki
pangaoperatsioone.**

Made Varango

Helle Raa Tooni Madissoona
„METSALISE RAJAS“

Suurimad paberikaupade, kirjutus-
tarbete ja raamatute laod Eestis

KIRJASTUSÜHISUS

„RAHVAÜLIKOOL“

TALLINNAS, Harju tänav 48, omas majas Telefon 444-30
Pärnu maant. 10, pangamajas Telefon 446-67

Meie suurlaad võimaldavad iga teie soovi täitmist kiirelt ja odovalt.

ERA

A | S. „TEKLA“

RIIDEKAUPLUSED:

TALLINN, S. KARJA 15 ♦ PÄRNU 6
HAAPSALU, KURESAARE, MUST-
VEE, NARVA, PETSERI, PÄRNU, RAK-
VERE, VALGA, VILJANDI, VÖRU.

Ketramise- ja kudumisevabrik **A.-S. „EESTISIID“** seadistatud 1932. aastal.

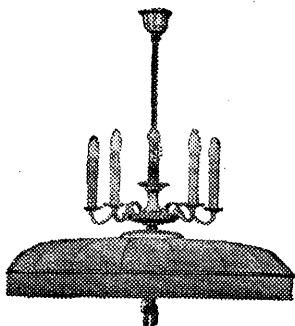
VALMISTAB KÕIKSUGUSEID RIIDEID JA LÕNGU.

V A B R I K U L A O D :

Tallinn, Viru tän. 5, telefon 447-87
Tallinn, Viru tän. 14, telefon 443-97
Tallinn, Laadaplats 70
Tartu, Poe tän. 2, telefon 10-17
Narva, Peetri plats 1

Viljandi, Tartu tän. 1, telefon 30
Petseri, Turuplats 17, telefon 1-19
Torva, Tartu tän. 2
Nõmme, Pärnu 90-92
Rakvere, Tallinna tänav 25

Eritellimiste vastuvõtmine. Restide müük.

ELEKTRISELTS

AEG

TALLINN, RAEKOJA PL. 4,
KODUKESKJAAM 428-15

KLAAS-PORTSELAN

JA MUUD

MAJATARBED.

TALLINNAS, V. KARJA 7, ESTONIA
PST. 13 JA S. TARTU MNT. 13.

RESERVEERITUD
★

Olga Adorf

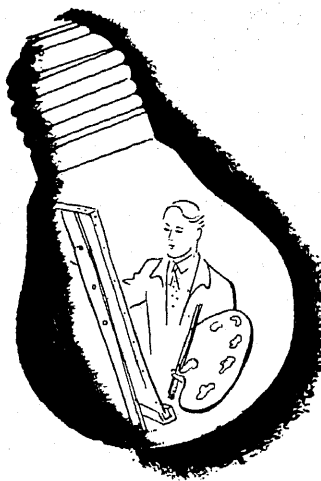

Enn Toona

NAISTE
| JA
MEESTE

VALMISRIIETEÄRI
B. Rubanowič

HARJU 22/24
TELEF. 436-95

TUNGSRAM®

Tarvitab vähem voolu,
annab rohkem valgust

Esindus K/K Eug. Sacharias, Tallinn

SALAMANDER

ESINDUSKAUPLUS
VABADUS VALJAKIO

Mehaaniline saapaparanduse
kiirtööstus

Tallinn, S. Karja tän. 2
kõnetraat 445.67

K. SIIG

MÖÖBLIÄRI

TALLINNAS, S. TARTU MNT. 8

SOOVITAB KUIVAST PUUST:

1, 2 ja 3 uksega riietekappe, puh-
veteid, kirjutuslaudu, söögi- ja saa-
lilaudu. Raudvoodeid 1, 1¹/₂ ja 2
inim. lauses, lapse voodeid, mad-
ratselid, diivaneid jne.

Võtan igasuguseid tellimisi
vastu.

HINNAD VÕISTLUSETA JA
MAKSUTINGIMUSED SOODSAD

Odavamaid ostukohti Tallinnas

karusnahku
kübaraid
mütse
pesu- ja
pudukaupu

E. DIELSKY

4 Maakri tänav **4**

Helmut Vaag

Salme Liiv

A. PESUR'I

VALMISRIIETE JA
RÄTSEPAÄRI

Kullasepa tän. 7
telefon 445-38

Rahuldab kõige nõudlikuma
tellija ja ostja

Tellimisi täidetakse
kiirelt ja korralikult

ISIKLIKUL JUHATUSEL

Austusega A. PESUR

Elmar Torv'i

metsamaterjalide müügiladu

Tallinnas, Laulupeo 26.
Telefon 304-10

Müüb ja hõveldab igasugust
metsamaterjali

Paul Maivel

Vidrik Gutman

TM [®]
Teatrisõbrad, nõudke
HINNATA **REKLAAMBROŠÜURE**
Uudisnäidendeid
ilmunud suures valikus
Tavet Mutsu *
*TALLINN, VENE T. 6, TEL. 445-94

Fotoateljee

Parikas
TALLINN

Meisterfotograafid
Kuninga 1

Kunstilise ja tehnilise fotograafia
ja suurenduste ateljee. Pildikirjastus

Avatud ärip. h. 9-5, pühap. 11-2

A-S. esimene Eesti Põlevkivitööstus

endine
RIIGI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

JUHATUS JA MUUGIBÜROO:

TALLINN, VALLI 4-3.

TELEGR. AADR.: PEAPÕLEVKIVI

Telefonid: juhatus 450-62

üldine 450-85

arveosak. 474-76

ÖLIVABRIKUD KOHTLA-JÄRVEL
1936

Põlevkivi; torõli; kütteõli; bensiin; mootorpetrooleum; mootornafta; diisel-nafta; rasked õlid; Bituumen (Estobitumen); asfalt-emulsioon; maanteeõli; immutusaine „Fenolaat“; „Estokarbolineum“; immutusõlid; viljapuu-karbolineum; putukamürk „Puttox“; katuselakk (katusetõrv); raualakk (asfalt-lakk) ja asfalt-mastiks.

**TOIMETAB KÕIKI
PANGA
OPERATSIOONE**

**OSTAB JA MÜÜB
VÄLISRAHA JA IGA-
SUGUSEID KINDLA-
PROTSENDILISI
VÄÄRTPABEREID**

Ü.K. Eesti Rahvapank

**TALLINN, S. KARJA Nr. 19
TELEFON 425-55**

